№ 3-4(7-8)
1999 г.
лістапад

ГОМАН БАРЫСАЎШЧЫНЫ

Грамадска - палітычная, асветніцкая газета

Выдаецца са жніўня 1996 г.

Кошт свабодны

СЁННЯ Ў НУМАРЫ:

Сустрэча з чытачамі

18 кастрычніка ў Навасёлаўкай школе Глівінскага сельсавета адбылася сустрэча творчага калектыву газеты «Гоман Барысаўшчыны» з настаўнікамі і вучнямі школы. Супрацоўнікі газеты распавялі пра яе сённяшні дзень і планах на будучыню. Былі паказаны слайд - фільмы пра Барысаў і Барысаўшчыну.

Знік будынак

Як вы думаеце, што зрабіў бы сапраўдны гаспадар, каб атрымаў у спадчыну кавалак зямлі з будынкам, ды не абы-якім, а пабудаваным з чырвонай цэглы ды і ў дадатак яшчэ меў гістарычную каштоўнасць, бо з'яўляўся помнікам гарадскога будаўніцтва? Я здагадваюся, што вы гэта адкажаце. Так, сапраўды, у першую чаргу гэты чалавек пастараўся б захаваць, адрамантаваць, а затым і выкарыстаць гэтую пабудову. Але ўжо ў чарговы раз даводзіцца канстатаваць, што ў нашым горадзе атрымліваецца ўсё наадварот. Вось свежы прыклад. Стаяў на вуліцы ім. палка Нармандыі-Нёман, на тэрыторыі завода рэзіна-тэхнічных вырабаў, помнік архітэктуры - гаспадарчае памяшканне з цэглы. Было яно яшчэ ў вельмі добрым стане і нават упрыгожвала тэрыторыю завода. Будынак знік і на яго месцы нават слядоў не засталося. Чыё было гэта мудрае рашэнне, давядзецца яшчэ высвятліць. Я думаю, гісторыя павінна ведаць сваіх «герояў».

Л.Гадун

Чые ногі?

На вузкім тратуары па вуліцы Ленінскай прахожыя могуць назіраць дзіўную скульптурную кампазіцыю. На велізарным драўляным пні стаяць выразаныя з дрэва... ногі. Чыі гэта ногі і хто вырашыў такім чынам нешта ўвекавечыць, невядома. Магчыма, ногі на вуліцы імя вялікага пралетарскага правадыра сімвалізуюць сённяшні «пераходны» перыяд?

Асцярожна!

Наш горад пранікнуты пачуццём гумару. Гумар сустракаецца розны- тонкі, плоскі, чорны...Але да якога можна аднесці наступны вельмі цікавы выпадак?

Я прагульваўся па горадзе на сваім ровары. Калі я праязджаў праз невялікі перавулак між двума шматпавярховымі дамамі,мае вочы заўважылі невялікую шыльдачку з нейкім тэкстам. Я зацікавіўся і (думаю тое зрабіў бы кожны на маім месцы) падышоў бліжэй. Але наўрад ці зрабіў бы тое, калі б здагадаўся аб тым тэксце: «АСЦЯРОЖНА! ПАДАЕ ПЛІТКА!». Сцяна, акуратна выкладзеная пліткай, пазірала зверху аблупленай дзіркай.

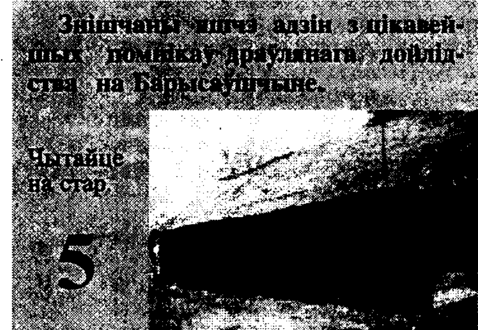
Я разумею, шыльдачку намалявалі працей, чым адрамантаваць сцяну, але калі задумацца, у нашым горадзе шмат дашкалят, якія не ўмеюць чытаць, шмат людзей з дрэнным зрокам, ды і прасты прахожы, зацікавіўшыся гэтым надпісам, рызыкуе атрымаць пліткай па галаве. Дык ці трэба дзеля таго каб адрамантаваць гэтую сцяну, чакаць, каб нешта здарылася? Шыльдачка - вельмі клапатліва, але ж ...

Смешна? Я думаю - не. Цікава, што гэта праўда. Такая таблічка ёсць на доме №103 па вуліцы Батурына. Гэтак можна пайсці яшчэ далей. Навошта рамантаваць і ўладкоўваць? Будзем вешаць усюды шыльдачкі.

У.Гадун

«Рэанімацыя» мастак В.Бялоў
(матэрыял пра мастака чытайце ў наступным нумары)

Знішчаны яшчэ адзін з цікавейшых помнікаў драўлянага дойлідства на Барысаўшчыне.

Чытайце на стар. 5

Фенамен барысаўскай перыёдыкі

Відаць, ніводны рэгіён на Беларусі не мае столькі мясцовых выданняў, як Барысаўшчына. На сённяшні час зарэгістраваны і рэгулярна выходзяць у Барысаве такія выданні як «Адзінства» (выдаецца з 1918 года), «Барысаўскія навіны» (выдаецца з 1992 года), «Гоман Барысаўшчыны» (выдаецца з 1996 года), «Курьер из Борисова» (выдаецца з 1996 года), «Новая барысаўская газета» (выдаецца з 1997 года) і «Телелоцман» (выдаецца з 1997 года). Акрамя таго ў Барысаве без рэгістрацыі (накладам 299 асобнікаў) выходзяць яшчэ тры газеты: «Разам» (з 1998 года), «Маладзік» (з 1999 года) і «Offsides» (з 1999 года). Варта таксама дадаць, што ў нашым горадзе таксама выходзяць тры заводскія газеты (заводаў «Аўтагідраўзмацняльнік», «БАТЭ» і ВА «Экран»).

Уяўленне аб тутэйшай перыёдыцы будзе няпоўным, калі не дадаць, што за апошнія дзесяць год у Барысаве выходзілі агульнагарадскія газеты «Альтэрнатыва» (1992 год), «Правінцыя» (1995 год). Без рэгістрацыі па аднаму ці некалькі нумароў убачылі свет такія выданні як «Борин курьер» (1995 год), газета кінатэатра «Кастрычнік», ПТВ 202 «Спутник лесовода» (1997 год), Барысаўскага палітэхнікума «Наш палітэхнікум» (1998 год). Нават асобны мікрараён Барысава - Печы на пачатку 90-х гадоў выдаў некалькі нумароў сваёй газеты. Былі ў Барысаве і выданні, якія пасля заснавання так і не здолелі выйсці. Напрыклад, газета «Весткі Барысаўшчыны» (год рэгістрацыі - 1991).

Такім чынам, за апошнія дзесяць год у Барысаве выдаваліся дзевятнаццаць газет, дванаццаць з якіх цешаць вока сваіх чытачоў і зараз. Магчыма, што гэты факт і не варты месца ў кнізе рэкордаў Гінеса, але дае падставу задумацца аб месцы Барысава на Беларусі і патэнцыялу яго людзей.

В.Стэфановіч.

Ад рэдакцыі: *Працяг тэмы чытайце на* *стар.3.*

Могілкі атракцыёнаў

Наведвальнікі гарадскога парка культуры на прыканцы сёлетняга сезона былі непрыемна здзіўлены з'яўленнем сметніка зламаных атракцыёнаў паміж аўтадромам і каруселлю «Рамонак». Адпрацаваўшыя свае дзіцячыя машынкі і вялізнае кола дзіцячай каруселі пацяху ржавеюць пад сумным асеннім небам. А яшчэ не так даўно асобныя з нас, магчыма, менавіта на гэтым калясе цешыліся дзяцінствам.

Дом №13

На маленькай вуліцы Герцэна, што за другой гарадской паліклінікай, знаходзіцца невялікі дом нумар 13. Пад шыльдай з нумарам гэтага змрочнага дому, нехта невядомы дапісаў вялікімі літарамі слова «пятніца». Як кажуць жыхары гэтага дому, ён адпавядае гэтаму надпісу на ўсе сто. Акрамя таго, што дом адзіны на вуліцы на сённяшні дзень мае абшарпаны і пануры выгляд, у ім часцей, чым у іншых, знікае святло і гарачая вада.

Нас паважаюць?

Як можна ставіцца да беларуса, які размаўляе на роднай мове? Скажаце, недарэчнае пытанне. Магчыма, але не на Беларусі. Ды і як яно можа не ўзнікнуць, калі сярод 10-мільённага насельніцтва лягчэй сустрэць чалавека, які будзе размаўляць на любой іншай мове, толькі не на мове таго народа, які вякамі жыве на гэтай зямлі.

Мая сяброўка правяла некалькі дзён у Кіеве. Пры сустрэчы мне было цікава даведацца, як жывуць нашы браты на Украіне. Маўляў, ходзяць чуткі, што дрэнна. З яе слоў можна было зразумець, што жывуць не горш за нас, усё ёсць, шмат розных паслуг. Праўда за ўсё гэта трэба плаціць. Далей яна расказала, што бачыла, дзе была. Сафія, Крашчацік, Пячора і рознае іншае... Але не гэта мяне ўразіла, а тое, што яна, як бы сама па сабе тут, у Барысаве, размаўляе пабеларуску. Я таксама ў залежнасці ад абставін у сваёй гаворцы выкарыстоўваю сціплыя веды роднай мовы. Але ад Кацярыны раней мне такога не даводзілася чуць. На маё пытанне:

- Што з табой здарылася? Здаецца, ты была на Украіне, а вярнулася беларускаю? Што выклікала праяву такой самасвядомасці?- яна адказала:

- Ну, па-першае, ужо некалькі дзён, як я вярнулася дамоў. І ўсе гэтыя дні размаўляю па-беларуску ў крамах, на вуліцах, са знаёмымі.

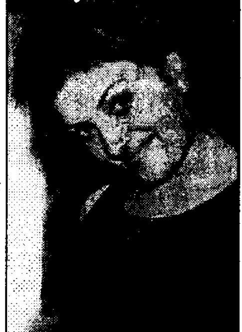
- Дык у чым усё ж справа?

-У тым, што з сябрамі мы ў Кіеве выкарыстоўвалі паміж сабой і іншымі толькі беларускую мову, бо гэта выклікала добрае стаўленне да нас, у адрозненне ад таго, калі мы гаварылі паруску. А па другое, трапляючы ў такое асяроддзе, дзе адчуваецца гонар за сваю Радзіму, павага да ўсяго, што з ёй звязана, дзе праяўляецца ва ўсім пачуццё самасвядомасці людзей, сярод якіх нам давялося знаходзіцца, проста мне і маім сябрам нельга было цурацца або саромецца сваёй прыналежнасці да Беларусі. Мы адчувалі сябе прадстаўнікамі свайго народа.

Вось так. Каб стаць ці адчуваць сябе беларусам, трэба выехаць за яе межы?!

...Пры наступнай сустрэчы Кацярына размаўляла...па-руску.

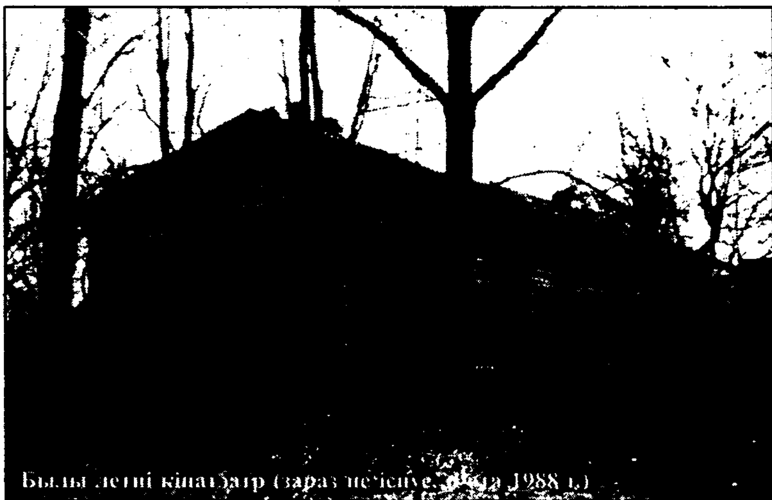
В.Пчолка

Стары парк

Даволі часта прыходзіцца чуць ад людзей, што раней жылося лепей. І павінны нібыта ў гэтым дрэнным цяперашнім жыцці разарваныя сувязі з Расіяй і развал былога СССР. Нехта думае так, другі інакш. Але вельмі многае залежыць ад нашай мясцовай улады, ад нас саміх.

Не будзем хадзіць далёка. Мабыць, усе жыхары старой часткі горада ведаюць парк па вуліцы Дзяржынскага, што насупраць 1 сярэдняй школы. Людзі яшчэ памятаюць, якім ён быў гадоў 30 назад. Чыстыя дарожкі, рэдкія пароды дрэў, дагледжаныя клумбы з кветкамі. У парку знаходзіўся кінатэатр, які збіраў шмат людзей. Працавала некалькі кіёскаў, у якіх мы, дзеці, куплялі любімыя цукровыя пеўнікі на драўляных палачках, іншыя прысмакі. Дарослыя дзядзькі пілі піва. Працаваў цір, зімой можна было ўзяць на пракат лыжы і пракаціцца па цудоўнаму парку. Для дзяцей былі бясплатныя гушкалкі і розныя забаўляльныя прылады. Барысаўцы культурна адпачывалі. Не было мацернай лаянкі, хуліганаў, ніхто не ламаў лаўкі і не біў ліхтары. Нават кіно прыязджалі здымаць. А што тут цяпер? Знесены ўсе будынкі, запусценне, смецце. Увечары боязна сюды зайсці.

Былы летні кінатэатр (зараз не існуе. Фота 1988 г.)

Нехта ламае і падразае дрэвы, мясцовыя жыхары выкідваюць у парк смецце...

Хто ў гэтым павінны? Усе ведаюць, што ў добрага гаспадара ўсё на месцы, усюды парадак, нічога дарам не прападзе. Хіба для таго, каб аднавіць добрае мінулае, абавязкова вяртаць ці ствараць нейкі саюз? Мне здаецца, што перш за ўсё трэба адчуць сваю адказнасць за ўсё, што адбываецца вакол нас. Памятаць, што мы жыхары гэтага горада, што мы ўсе плацім падаткі, што тыя, каму мы аказалі давер распараджацца срадкамі нашага агульнага дома, павінны старанна працаваць, як добрыя гаспадары. Трэба, людцы, нам падумаць, што ж адбываецца. Аглянуцца ў мінулае, паглядзець вакол і добра зразумець, што рабіць далей.

І.Савіч

Барысаў гастрольны

Вельмі добрае месцазнаходжанне нашага горада паспрыяла таму, што не абдзелены ён увагаю розных творчых калектывамі, як самой Беларусі, так і краін бліжэйшага замежжа. Не стаў выключэннем і месяц кастрычнік, які парадаваў барысаўчан выступленнямі адразу двух цыркаў з Масквы і Санкт-Пецербурга і тэатра-студыі з Ваўкавыска. Адразу хачу сказаць, што выступленні расейскіх калектываў прайшлі, як кажуць, на «ура». Не магчыма было застацца абыякавым да таго свята, што адбылося на сцэне гарадскога Палаца культуры, бо даўно ўжо не бачылі мы такога прафесійнага цыркавога мастацтва. Тэатр з Ваўкавыска пакінуў дваякае пачуцце і абяцанкі сустрэцца з барысаўцамі ізноў. Але сёння мы даводзім да вас меркаванні артыстаў аб нас, гледачах.

Санкт-Пецербургскі цырк : «Прадстаўленні ў асноўным былі для дзяцей, а адносіны да цырка ўсюды аднолькавыя. Беларусы людзі добрыя і выступаць было вельмі цёпла».

Маскоўскі цырк ; «Мы далі тры прадстаўленні і ўсе тры пры поўным аншлагу. Гэта для артыста асабліва прыемна. Дзякуй.»

Ваўкавыскі тэатр : «Па Беларусі мы аб'ездзілі амаль усе гарады. Ваш горад прыкметна адрозніваецца сваёй падрыхтоўкай дзіцячага гледача. Ён добра ўспрымае ўмоўнасці гульні і актыўна ўдзельнічае ва ўсім дзеянні.»

Не давялося сустрэцца з «Іванушкамі», бо яны па нейкай прычыне не прыехалі. Але і гэтыя выказванні даюць падставу казаць аб тым, што Барысаў не зусім правінцыяльны ў культурных адносінах горад і глядач наш гатовы да новых творчых сустрэч.

І.Кульваноўскі

Стараверы

На працягу ўжо амаль дзесяці год у Барысаве дзейнічае царква стараверскай абшчыны Паморскага толку. У большасці з нас стараверскае праваслаўе асацыіруецца з вернікамі, якія спальвалі сябе ў часы Пятра Вялікага ды сям'ёй Лыкавых, якія мацавалі веру на працягу стагоддзя, хаваючыся ад людзей у лясах.

Стараверская абшчына на Барысаўшчыне даволі мнагалікая. Больш - менш рэгулярна ў царкве спавядаюцца паўтары тысячы жыхароў горада. А пад час вялікіх царкоўных святаў у Барысаў прыязджаюць вернікі - стараверы з Жодзіна, Мінска, Слоніма, Чэрвеня. Гэта не дзіўна, бо барысаўскі стараверскі храм адзіны ў сваім родзе ў вобласці.

Чым адрозніваецца стараверства ад традыцыйнага, ці, як гавораць старажытнаправаслаўцы - ніканіянскага, праваслаўя? Пад час расколу стараверы страцілі інстытут святой іерархіі, таму зараз свяшчэннікі ў іх - пасада выбарчая. Зараз настаяцелем барысаўскай стараверскай абшчыны з'яўляецца Іван Рыбакоў.З сямі царкоўных таінстваў было захавана толькі два - хрышчэнне і споведзь.

Найбольш яркія адрозненні захаваліся ў быце. «Ідэйныя» стараверцы не маюць тэлевізараў, магнітафонаў, нават радыё. Максімум - гадзіннік. Але, як кажа Іван Рыбакоў, такія традыцыі захаваліся больш у вёсках, гарадскія жыхары лічаць за лепшае мець поўны набор хатняй тэхнкі.

Калі стараверы святкавалі Пакроў, да храма з`ехалася некалькі сот вернікаў. Крэсны ход атрымаўся ледзь не большы, чым у традыцыйных канфесій.

Стараверы шануюць сваю веру. Нават апынуўшыся за мяжой, яны пільна захоўваюць яе. Бо ведаюць - іх моц у спадчыне.

С.Нялюбін

Бярэзіна цячэ ... ўсё болей не для нас

Немагчыма падлічыць, колькі прыгожых і ўтульных месц вакол Барысава страчана толькі за апошнія дзесяць год.

Яшчэ нядаўна недалёка ад вёскі Вялікае Стахава цераз Бярэзіну быў драўляны мост. Паляна, якая раскінулася вакол яго, ўзгоркі і лясы, што абступаюць яе навокал, даўно прываблівалі гараджан. Гэта зона адпачынку гасцінна прымае ўсіх. Раней яе мяжа была значна далей ўверх па плыні ракі. Паляна змянялася высокім берагам ракі з крутым абрывам і ярамі. Навокал - надзвычайнай прыгажосці краявіды. Асабліва прыгожа тут раніцай, калі ўзыходзіць сонца, калі туманы «паўзуць» па рацэ і засцілаюць белым воблакам даліну... Аднак цяпер краявіды зоны адпачынку ўпрыгожваюць «абарончыя» рвы. На думку гаспадароў дачнага пасёлку, які ўзнік нядаўна недалёка адсюль, яны засцерагаюць іх ад «няпрошаных гасцей».

Ніжэй па плыні ракі мноства старых рэчышч, непраходных хмызнякоў, травы ў рост чалавека, балоты з невялікімі сажалкамі, у якіх з даўніх часоў растуць лілії. Далей - дзіцячыя лагеры, прафілакторыі заводаў і вёска Дудзінка. Каля яе было месца, куды зімой прыходзілі катацца з горкі на лыжах многія хлапчукі з Лядзішч. Горку гэту яны паміж сабою называлі «Трохяркай». Каму даводзілася з'ехаць з яе вышэйшага - трэцяга яруса лічыліся самымі адважнымі і мужнымі. Каля гары кожны год праводзіліся многія гарадскія спаборніцтвы. Зручна, усяго адзін кіламетр ад горада. Апошнім часам паляна перад горкай разраўняна і падзеляна на некалькі надзелаў. Агульнае для ўсіх месца адпачынку згублена.

Мноства прыгожых месц, якія прыдатны для купання і адпачынку знаходзяцца непасрэдна ў рысе горада. Старое рэчышча, якое ўтварае два астравы, падыходзіць да так званай «даліны жабракоў». Калісьці на гэтым месцы быў пасаджаны парк. Не атрымалася... Ён прастаяў менш года. Каля яго - на старых рэчышчах аблюбаванае месца для купання. Аднак, калі ўтвараўся парк і намываўся пясок, каб даставіць тэхніку на востраў, у раку паклалі пяць труб і засыпалі пяском. Работы скончыліся, пясок размыла. Калі рэчышча не прачысціць, праз нейкі час яно знікнець. І дзетвара вымушана будзе хадзіць на глыбокую, з хуткай плынню раку.

У спякотныя летнія дні, амаль у цэнтры горада на пляжы ля пешаходнага маста, здаецца, што збіраецца ўвесь горад. Але ці доўга праіснуе гэты пляж? З кожным годам ён змяншаецца. З аднаго боку на яго «наступаюць» новыя надзелы, а з другога - сама рака.

Ніжэй, па плыні Бярэзіны, многа добрых для адпачынку і купання месц. Але пляжы пасля шматлікіх заводаў і іх выкідаў мала каго прываблівають.

В.Пчолка

Барысаў - правінцыя? Не!

Проста тут жыве шмат людзей, якія лічаць сябе правінцыяламі

Ні для каго не з'яўляецца таямніцай, што многія лічаць Барысаў правінцыяй. Некалькі год таму нават пачала была выходзіць у горадзе газета з такой назвай. Якая ж ёсць падстава так сцвярджаць аб нашым краі?

Беларусь, як вядома, знаходзіцца ў цэнтры Еўропы, Барысаў - у цэнтры Беларусі. Наш горад уваходзіць у дзесятку буйнейшых гарадоў дзяржавы. З ім звязаны шматлікія гістарычныя падзеі, у тым ліку і тыя, якія прадвызначалі лёс дзяржаваў. Барысаўшчына дала свету шмат навукоўцаў, дзеячоў культуры, палітыкаў. Чаго яшчэ не хапае, каб наш край не лічыўся правінцыяй?

А зараз давайце ўявім сабе немагчымае - ўсе жыхары Барысава сталі жыць у Парыжы, а парыжане - ў Барысаве. Што атрымаецца? У хуткім часе Барысаў стаў бы адным з сусветных цэнтраў моды і культуры. Вуліцы б яго ззялі чысцінёй, дамы - прыгажосцю. У кранах увесь год кругласутачна была б як халодная, так і гарачая вада. Парыж бы тым часам пераўтвараўся ў звычайны шэры горад са смеццем на вуліцах і парэзанымі сядзеннямі ў грамадскім транспарце. А што здарылася б менавіта так, я не сумняваюся.

Значыць, быць Барысаву правінцыяй, ці аднаму з цэнтраў культуры залежыць зусім не ад геаграфічных акалічнасцей ці гістарычных перадумоў. Уся справа ў нас - яго жыхарах. Дык давайце ж падаўляць у сабе комплекс правінцыйнасці і зробім крок наперад - у накірунку, найперш, культуры і развіцця асабістай самабытнасці. Асабіста я гэты крок ужо зрабіў. А Вы?

В.Стэфановіч

Сустрэча першая і... апошняя

Па мокрым асфальце праспекта Скарыны (тады яшчэ Ленінскага) пасля чарговых заняткаў на курсах павышэння кваліфікацыі ў адзін з дзён позняй восені 1990 года крочу да дома, дзе жыве Уладзімір Шахавец.Перад гэтым быў мой тэлефонны званок - вядомы пісьменнік даў згоду на сустрэчу.

Вось і дом на рагу праспекта і вуліцы Янкі Купалы. Маё хваляванне знікла, як толькі я ўбачыў на парозе невысокага, з прыязнай усмешкай чалавека. Я адмовіўся ад прапанаванага чаю, і мы адразу перайшлі да справы - аб маім зацікаўленні стварыць музей «Літаратурная Барысаўшчына» Шахавец ведаў з ужо згаданага тэлефанавання і зараней падрыхтаваў матэрыялы, прыдатныя, на яго думку, стаць экспанатамі музея. Тут былі кнігі,фатаграфіі, рукапісы, дакументы, якія адлюстроўвалі яго творчую і грамадскую дзейнасць.

Многае для мяне было невядомым, нечаканым. У прыватнасці я даведаўся аб захапленні пісьменніка аўтамабілем. Невыпадкова ў парозе кватэры стаялі дзве пластмасавыя каністры з блакітнай вадкасцю. Як крыху дасведчаны ў аўтамабільных справах чалавек, я адразу падумаў, што гэта тасол. Уладзімір Міхайлавіч пацвердзіў маю здагадку, сказаўшы, што сын нядаўна раздабыў яго для паездкі ў Чарневічы, дзе сям'я Шахаўцоў любіла адпачываць апошнія гады.»У роднай Кіміі, - сказаў ён,- адпачываць не вельмі ўдаецца, бо многія з радні, аднавяскоўцаў, сяброў дзяцінства не вельмі цырымонліва дакучаюць сваімі клопатамі...»

У інтэрнат, дзе жыў пад час курсаў, я вяртаўся не з пустымі рукамі, з добрым настроем, з надзеяй на новыя сустрэчы: Уладзімір Міхайлавіч запрашаў летам у яго ўлюбеныя Чарневічы.

Але сустрэцца больш не давялося. На пачатку лета наступнага года пісьменніка не стала.

І.Белы

Быць здаровым - гэта стыльна!

Што б не казалі аб складанасці сённяшняга жыцця і насаджэнне культу нецвярозасці і разбэшчанасці, я лічу - кожны адказвае ў першую чаргу за сябе.

Нягледзячы на тое, што амаль усе маладыя людзі горада «ўжываюць», ужо зараз да нас патроху сунецца з Захаду мода на здароўе. На здароўе, як на вынік здаровага ладу жыцця.

Сення моладзь атручвае сабе як быццам бы навыперадкі. Тытунь, алкаголь, наркотыкі - сталі паўсядзеннасцю. Але...

Ужо праз тры-чатыры гады здаровы лад жыцця будзе такім жа элементам рэспектабельнасці і прэстыжу, як сёння - мабільны тэлефон. Замежным фірмам, якія некалі з` явяцца ў краіне, не будуць патрэбны супрацоўнікі, схільныя да форс - мажорных нявыхадаў на працу.

Вы ведаеце шмат людзей, якія спрабавалі кінуць курыць, але не ведаеце амаль ніводнага, хто здолеў бы гэта зрабіць! Наркотыкі і алкаголь не адпускаюць увогуле нікога. Таму, калі вы сапраўды думаеце аб сваёй уласнай будучыні - скажыце НЕ! наркотыкам і тытуню. Кажыце ТАК! здароваму ладу жыцця.

Мы стаім на парозе трэцяга тысячагоддзя. Пытанне «ты мяне паважаеш?» страчвае сваю актуальнасць. Ці паважаю я сам сябе? - гэткае пытанне павінен задаць сабе кожны. У новы век - са здаровай галавой! Шануйце сябе і паважайце свае здароўе! У новае тысячагоддзе з новымі каштоўнасцямі!

А.Любовіч

Канцэрт у цэху

Дамы культуры прамысловых прадпрыемстваў ужо столькі год, як працуюць ва ўмовах вельмі далёкіх ад аптымальных. Творчых задумак шмат,- гаворыць дырэктар ДК фабрыкі «Музінструментаў» Т.М.Астоева,- аднак на рэалізацыю іх, як правіла, не хапае грошай.

Што і казаць, не пешчаныя ніколі грошамі работнікі культуры працягваюць несці цудоўнае святло мастацтва ў масы.

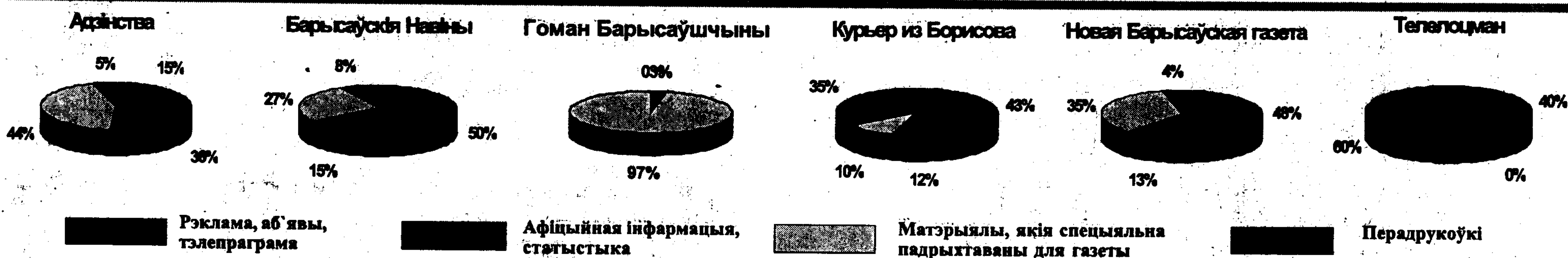
За апошнія некалькі гадоў сталі традыцыйнымі і любімымі канцэрты прама ў цэхах фабрыкі ансамбля «Сударушкі» пад кіраўніцтвам Н.В.Какурынай. Штомесячна з творчай лабараторыі работнікаў ДК выходзіць радыёгазета. На музычныя салоны ў інтэрнат акрамя ўласных творчых сіл прыцягваюцца лепшыя мастацкія калектывы горада.

За ўсё гэта работнікі фабрыкі гавораць шчырае дзякуй нешматлікім, але захопленым людзям, якія падтрымліваюць родны ачаг культуры.

А.Турко

Хто аб чым піша?

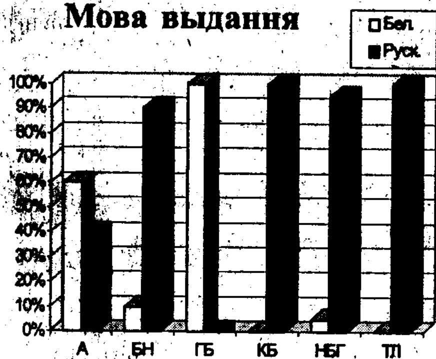
Газета «Гоман Барысаўшчыны» зрабіла аналіз зместу ўсіх зарэгістраваных газет Барысаўшчыны - «Адзінства» (далей А), «Барысаўскія навіны» (далей БН), «Гоман Барысаўшчыны» (далей ГБ), «Курьер из Борисова» (далей КБ), «Новая Барысаўская газета» (далей НБГ) і «Телеоцман» (далей ТЛ). Былі прааналізаваны ўсе нумары названых газет за тры месяцы (чэрвень, ліпень, жнівень). З улікам таго, што газета «Гоман Барысаўшчыны» выходзіла нерэгулярна, былі разгледжаны яе сёлетная нумары. Абагульненне атрыманых вынікаў прапануецца чытачам.

Самай старой з Барысаўскіх газет з'яўляецца **«Адзінства»**. Год яе заснавання - 1918. Астатнія газеты пачалі выдавацца ў наступныя гады: **«Барысаўскія навіны»** - 1992 год, **«Гоман Барысаўшчыны»**, **«Курьер из Борисова»** -1996 год, **«Новая Барысаўская газета»**, **«Телеоцман»** - 1997 год. Газеты **БН**, **НБГ** і **ТЛ** выдаюцца раз на тыдзень, **А** - два разы на тыдзень, **ГБ** - з кастрычніка 1999 года - штомесячна.

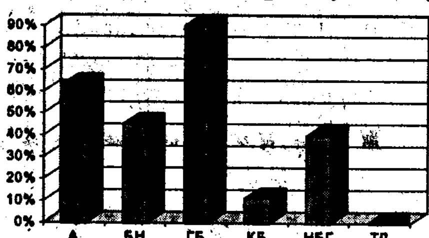
Структура матэрыялаў газет вельмі адрозніваецца. Калі ў **ГБ** уся плошча адведзена пад матэрыялы для чытання, то ў **БН**, **КБ**, і **НБГ** - толькі палова. Астатняе - рэклама, аб'явы, тэлепраграма і т. п. Яшчэ большая розніца ў долі матэрыялаў, якія рыхтуюцца спецыяльна для газет (без уліку афіцыйнай інфармацыі і статыстыкі). Гэтая лічба вагаецца ад **0%** у **ТЛ** і **10%** (тут і далей працэнты ад агульнай плошчы выдання) у **КБ** да **97%** у **ГБ**.

Мова выдання

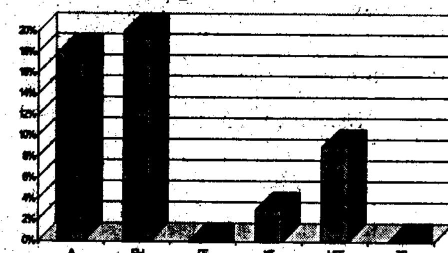
Як бачна, адзіным беларускамоўным выданнем у рэгіёне з'яўляецца **ГБ**. Рэальна двухмоўнай газетай з'яўляецца **А**. Усе астатнія - або цалкам рускамоўныя, або амаль цалкам. Дзеля справядлівасці трэба адзначыць, што хаця за разглядаемы перыяд у **КБ** і не было беларускамоўных матэрыялаў, яны час ад часу ў ім усё ж друкуюцца.

Матэрыялы пра Барысаўшчыну

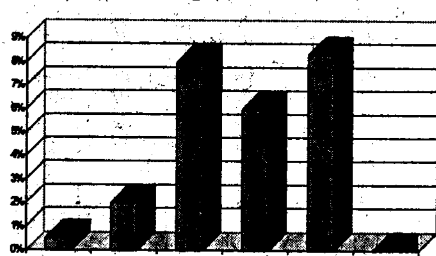
Найбольшы працэнт газетнай плошчы прысвячаецца Барысаўшчыне ў **ГБ**. Не зусім зразумела, чаму **ТЛ** пры такіх падыходах да фарміравання матэрыялаў арыентуецца на рэгіянальны рынак чытачоў.

Палітыка, грамадскае жыццё

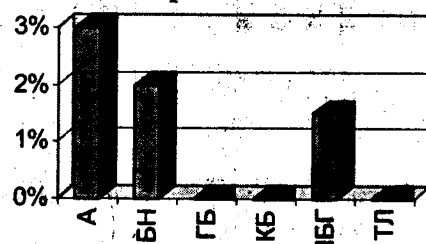
Як відаць, ніводную з тутэйшых газет нельга назваць грамадска - палітычнай у літаральным сэнсе. Самымі «палітызаванымі» з'яўляюцца **А** і **БН**. Аднак пры гэтым доля матэрыялаў такога зместу ў іх не перавышае 20%.

Спорт, здаровы лад жыцця

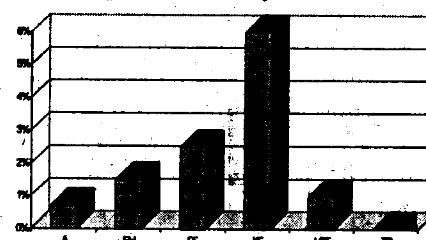

Найбольш пра спорт і здаровы лад жыцця пішуць **НБГ**, **ГБ** і **КБ**. Прытым у матэрыялах **НБГ** і **КБ** пераважае менавіта спорт, а ў **ГБ** - турызм, здаровы лад жыцця.

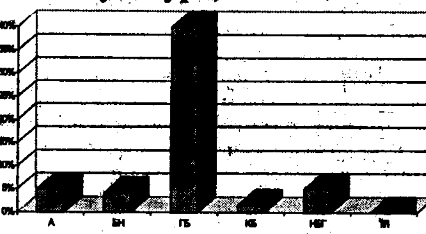
Крымінал

Парады, кансультацыі

Культура, мастацтва

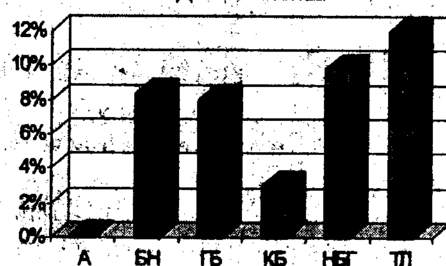

Да матэрыялаў аб культуры і мастацтве былі аднесены і матэрыялы аб мінуўшчыне нашага краю.

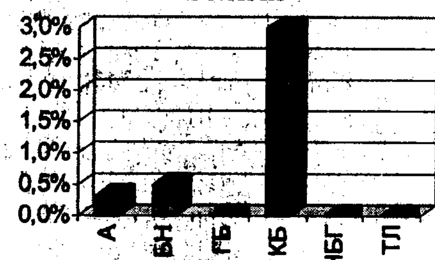
У якасці матэрыялаў, якія аднесены да адпачынку разглядаліся крыжаванкі, анекдоты і т. п.

Маладзёжная тэматыка апошнім часам стала актыўна ўздымацца шэрагам выданняў. Таму прыведзеныя прапорцыі ўвесь час змяняюцца.

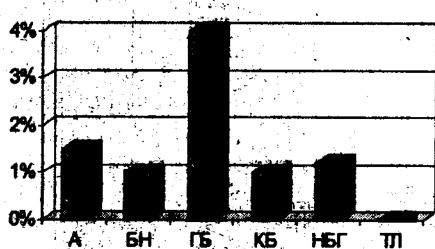
Адпачынак

Рэлігія

Маладзёжная тэматыка

Сярод астатніх тэматык неабходна адзначыць матэрыялы для дзяцей у **БН** - **8,3%**.

Як ні дзіўна, самымі блізкімі па тэматыцы матэрыялаў з'яўляюцца **А** і **БН**. Самай вузкаспецыялізаванай газетай з'яўляецца **ТЛ**.

Праведзены аналіз не мае прэтэнзій на стопрацэнтную дакладнасць і ўсеагульны агляд тутэйшых выданняў, аднак параўнаць іх паміж сабою і паглядзець на іх з іншага боку дазваляе.

Падрыхтаваў М.Лазар

На шчасце... яны вучацца

Ідэя адкрыць інтэграваны клас у Барысаве ўзнікла ў канцы 1995\96 навучальнага года. Выбар паў на 18 сярэднюю школу таму, што дзеці, якім неабходна была такая форма навучання, жылі ў нашым мікрараёне. Спачатку, як і водзіцца, ствралі, не пабаюся сказаць, «хатнія ўмовы» (2 класныя памяшканні побач) для зручнасці дзяцей. Актыўны ўдзел у гэтым прынялі бацькі. На наша шчасце, правільней сказаць, шчасце дзяцей, склаўся творчы педагагічны калектыў аднадумцаў, якія склалі настаўніца пачатковых класаў Капытова Раіса Іосіфаўна, дэфектолаг Парамонава Галіна Аляксандраўна. Крыху пазней да іх далучыліся псіхолаг Кудрашова Таццяна Алегаўна, кіраўнік гуртка Календа Вольга Пятроўна, настаўнікі музыкі.

Асноўная ідэя такога класа заключаецца ў тым, што некалькі дзяцей з адхіленнямі ў псіха-фізічным развіцці вучацца разам са здаровымі дзеткамі. Дакладней яны разам на ўроках фізкультуры, музыкі, выяўленчага мастацтва, працы. Астатнія прадметы па праграме дапаможнай школы вядзе дэфектолаг асобна ад класа.

З такімі дзяцьмі вядзецца разнастайная пазакласная работа. У прыватнасці, заняткі па сацыяльнай арыентыроўцы, развіццю пазнавальнай дзейнасці, лагапедычная карэкцыя, рытміка, лячэбная фізкультура. Дзеці з задавальненнем ходзяць у тэатр, на экскурсіі ў прыроду, на выстаўкі, цыркавыя прадстаўленні, на пошту, у магазін, другія ўстановы - вучацца там сябе паводзіць. Для іх вялікае задавальненне чытаць вершы, ставіць сцэнкі, вельмі любяць майстраваць (наогул любяць працаваць: самі прыбіраюць клас, іх мэбля ў ідэальным стане). Кожны дзень для іх пачынаецца з ранішняй гімнастыкі, яны любяць спорт (нядаўна з поспехам прынялі ўдзел у спецыяльнай алімпіядзе ў Віцебску).

Асобна хочацца падкрэсліць такі момант: калі пытанне аб адкрыцці такога класа ўзнікла, мяне больш за ўсё хвалявала праблема: а як падобных дзяцей успрымуць другія дзеці. Апасенні былі на першы погляд абгрунтаванымі (мы ж ведаем, што не ўсе дзеці - анёлы). На шчасце, апасенні не пацвердзіліся. І ў класе, дзе яны вучацца, і ў цэлым у школе іх успрынялі нармальна. Больш таго, ім дапамагаюць у выпадку іх няўдач, калі іх спасцігаюць пэўныя праблемы. Адпаведна і ў іх паводзінах вельмі яскрава праяўляецца ўдзячнасць за тое, што з імі абыходзяцца як з роўнымі. Словам , адчуваюць сябе яны ўпаўне камфортна.

Прывяду, яшчэ адну заўвагу. У размове з дэфектолагам з харошым здзіўленнем пачуў, што за тры гады вучобы ніводняга дня ні адзін з вучняў не прапусціў па хваробе. Гэтыя дзеці ў школу не позняцца, дадому не спяшаюцца. Усё гэта дае падставу прыйсці да высновы: будучыня ў такіх класах ёсць, яны патрэбны пэўнай катэгорыі дзяцей.

Падыходзячы да школьнага ганка, я амаль упэўнены, што і сёння, як і заўсёды, першымі мяне сустрэнуць браты Кошалі. Яны рады сустрэчы, цягнуць руку для вітання, для таго, каб чым- небудзь пачаставаць. Добрыя, спагадлівыя растуць дзеці. Мне радуе, што ў гэтым ёсць заслуга і школы. Аб тым, што было б з імі, калі б яны не вучыліся, думаць не хочацца, бо страшна. На шчасце... тут можа быць некалькі варыянтаў працягу. Я закончу проста. На шчасце...яны вучацца.

І.Белы

Аматары паляванння на лісіц

На рэспубліканскай выставе тэхнічнай творчасці вучняў знаходзяцца каля двух дзесяткаў экспанатаў, створаных рукамі юных барысаўскіх вынаходнікаў.

У новым навучальным годзе гарадскі цэнтр тэхнічнай творчасці вучняў актывізаваў сваю дзейнасць. Падрыхтаваны экспанаты для аднаўлення сталічнай экспазіцыі, а таксама з новымі сіламі закіпела работа ў рознага профілю гуртках.

На базе сярэдняй школы № 24 створаны клуб радыёаматараў, які аб'ядноўвае значную колькасць захопленых цікавай справай дзяцей. Тым больш, што розныя гурткі клуба даюць магчымасць задаволіць самае шырокае кола інтарэсаў. Тут займаюцца спартыўнай радыёпеленгацыяй (паляваннем на «лісіц»), хуткасным радыётэлеграфаваннем, шматбор'ем радыстаў. Паспяхова працуе таксама калектыўная радыёстанцыя.

На спаборніцтвах рэспубліканскага ўзроўню юныя спартсмены-радыёаматары з Барысава складаюць моцную канкурэнцыю саапернікам.

А.Турко

Капішча на Бабінай гары

Лясы Барысаўшчыны на сённяшні час утрымліваюць у сябе яшчэ шмат таямніцаў. Нямала аб'ектаў старажытнасці чакаюць свайго адкрыцця ці звароту да іх даследчыкаў. Адно з такіх месцаў - Бабіна гара каля вёскі Хрост.

Тут, на невялічкім узвышшы, усталяваны вертыкальна камень з высечаным крыжом і нейкімі знакамі. Вакол каменя па крузе ўкладзены больш дробныя камені. Згодна існуючаму паданню на гэтым месцы калісьці замерзла жанчына. Таму і быў тут усталяваны камень, а само ўзвышша атрымала назву Бабіна гара. Аднак наўрад ці гэтае паданне грунтуецца на пэўных гістарычных падзеях. Усё тут - размяшчэнне каменняў, дахрысціянская форма крыжу, нанесеныя пад ім знакі і назва гары гавораць аб тым, што гэта былое паганскае капішча.

На жаль, ніхто зараз не можа растлумачыць ні прызначэнне капішча, ні нават сэнс высечаных знакаў. Яшчэ болей таямніцы дадае той факт, што неяк выпадкова на гары каля каменя з крыжом былі выяўлены рэшткі падмурка ці ва ўсялякім разе нечага вельмі падобнага на падмурак. Пры гэтым вядома, што апошнія стагоддзі тут не было ніякіх пасяленняў, храмаў ці іншых збудаванняў.

Шмат пытанняў узнікае пасля знаёмства з капішчам на Бабінай гары. Яго даследаванне магло б нам даць вельмі каштоўныя звесткі аб былых жыхарах нашага краю. Зараз упэўнена можна казаць толькі тое, што яно з'яўляецца ўнікальным помнікам старажытнасці не толькі для Барысаўшчыны, але і для Беларусі наогул.

М.Мацельскі

Кажуць, што было так...

У адным з мінулых нумароў ГБ было надрукавана паданне аб Глухім возеры. Сёння мы працягваем знаёміць нашых чытачоў з паданнямі нашага краю і прапануем вам паданне аб утварэнні возера каля вёскі Дубяні, якое запісана ад тамтэйшых старажылаў.

Калісьці вёска Дубяні была багатая і знаходзілася на тэрыторыі сённяшняга возера. Неяк Бог вырашыў праверыць жыхароў вёскі. Дзеля гэтага ён спусціўся на зямлю, апрануўся ў лапці і ўсё простае і пайшоў як звычайны чалавек па вёсцы. Ён абышоў усю вёску, прасіў, каб яму далі паесці, але ніхто незнаёмцу нічога не даў. Толькі ўдава - салдатка сказала, што ў яе нічога няма, ёсць толькі юшка. Дала яна яму паесці юшкі і тры бульбы. Тады Бог вырашыў аддзякаваць ёй і сказаў, каб яна пайшла за ім, а саму вёску ён патопіць. Але Бог папярэдзіў жанчыну, што нельга ні ў якім разе абарачвацца і глядзець, як будзе затапляцца вёска. У адказ жанчына сказала, што адна яна не пойдзе, бо мае дзіцёнка. Бог дазволіў, каб яны ішлі разам.

Пайшла ўдава з дзіцёнкам за незнаёмцам. Толькі яны трошкі адышлі, як за спіной у вёсцы сталі раздавацца шум, трэск, крыкі. Не вытрымала жанчына, захацела паглядзець, што там адбываецца. Яна нахілілася і зрабіла выгляд, што папраўляе абутак, а сама незаўважна глянула паміж сваіх ног на вёску. Бог убачыў гэта, раззлаваўся і ператварыў жанчыну і яе дзіцёнка ў камень. Гэты камень і па сённяшні дзень знаходзіцца каля возера, але зараз ён ужо амаль цалкам увайшоў у зямлю.

Падрыхтаваў А.Барэвіч

Чалавек, у якім жыве спадчына

Не так шмат на Барысаўшчыне людзей, якіх можна было б аднесці да беларускай (менавіта да беларускай!) інтэлігенцыі. Прафесійны мастак Мікола Рыжы - адзін з тых вельмі нямногіх, хто прысвяціў жыццё захаванню духу Беларусі.

Пры першай сустрэчы больш за ўсе ўражвае аблічча Мікалая - так у падручніках звычайна выглядаюць прадстаўнікі беларускай шляхты. Але галоўнае тое, што мастак беларус у душы.

У майстэрні, дзе ён працуе, змешчана выява герба Пагоня, якую мастак зрабіў сваімі рукамі.

Скульптурная выява старажытнага герба - лепшая ілюстрацыя рознабаковасці Міколы Рыжага як творчага чалавека. Акрамя асноўнага напрамку сваёй дзейнасці - графікі - ён працаваў як мастак-афарміцель пры падрыхтоўцы некаторых беларускамоўных выданняў. Мікалай - аўтар шматлікіх беларускіх паштовых марак і аўтар першай беларускай маркі міжнароднага ўзору. Як майстра жанру экслібрыса яго ўвогуле ведаюць далека за межамі нашай краіны. Так вельмі вядомы сярод беларусаў часопіс «Полацак», які ведае амаль кожны беларус-эмігрант і з'яўляецца выданнем беларускага культурна-асветніцкага цэнтра ў Кліўлендзе, звярнуўся да яго з просьбай падрыхтаваць партрэты вядомых беларускіх дзеячаў. І Рыжы зрабіў. Зрабіў так, што зараз гэтая праца стала сусветна вядомым прыкладам яго дзейнасці. Акрамя ўсяго вышэйпералічанага, Мікола таленавіты дызайнер, хоць ён і не лічыць гэта за талент. Але яго кватэра і майстэрня, дзе ўсе зроблена яго рукамі, уражваюць.

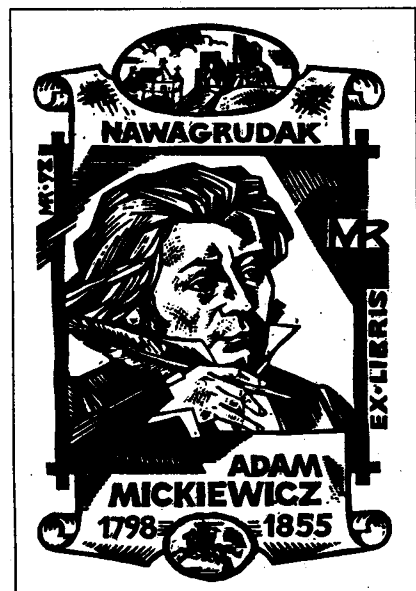
Нарадзіўся будучы мастак у вёсцы Уцеха. З маленства размаўляў на беларускай мове, гадаваўся на культуры і традыцыях беларускай вёскі. Таму, калі паступіў на факультэт графікі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, дзе амаль усе размаўлялі на рускай мове, ён не раз і не два адстойваў свой гонар беларуса. Мо таму зараз ён такі ўпарты ў пытаннях годнасці ўсяго, што датычыцца Беларусі?

Аднойчы ён папрасіў мяне перакласці з ангельскай мовы ліст, які прыйшоў яму з Польшчы. Ліст аказаўся чарговым запрашэннем на міжнародны конкурс Майданэк. Мікалай не аднойчы браў удзел у гэтых конкурсах і міжнародных выставах, таму выявы яго малюнкаў можна сустрэць і ў вельмі прэстыжных сусветных каталагах.

Але трэба ведаць Рыжага. Мікалай не такі чалавек, каб супакоіцца на дасягнутым. Зараз ён пачынае працаваць у новым для сабе жанры жывапісу. І ў яго атрымаецца. Не можа не атрымацца.

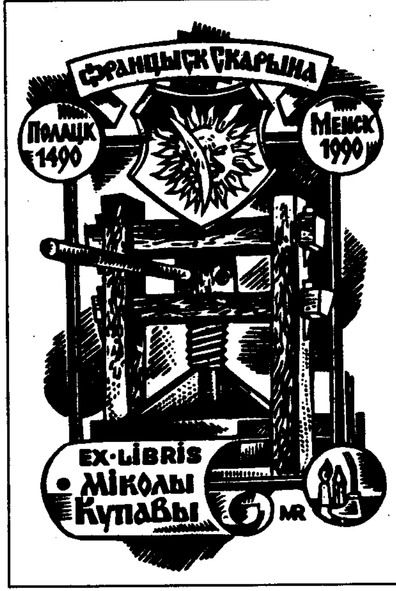

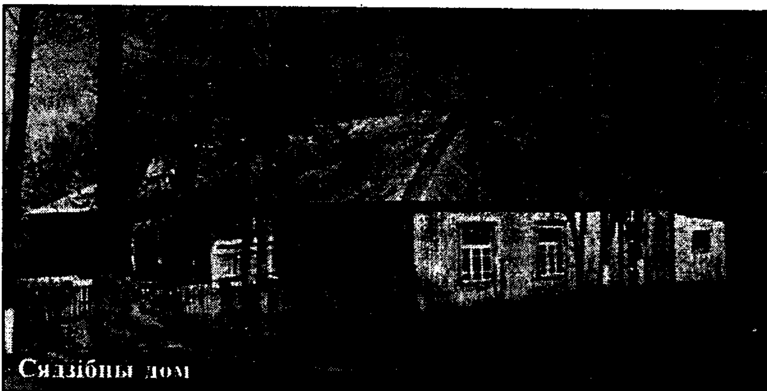
С.Нялюбін

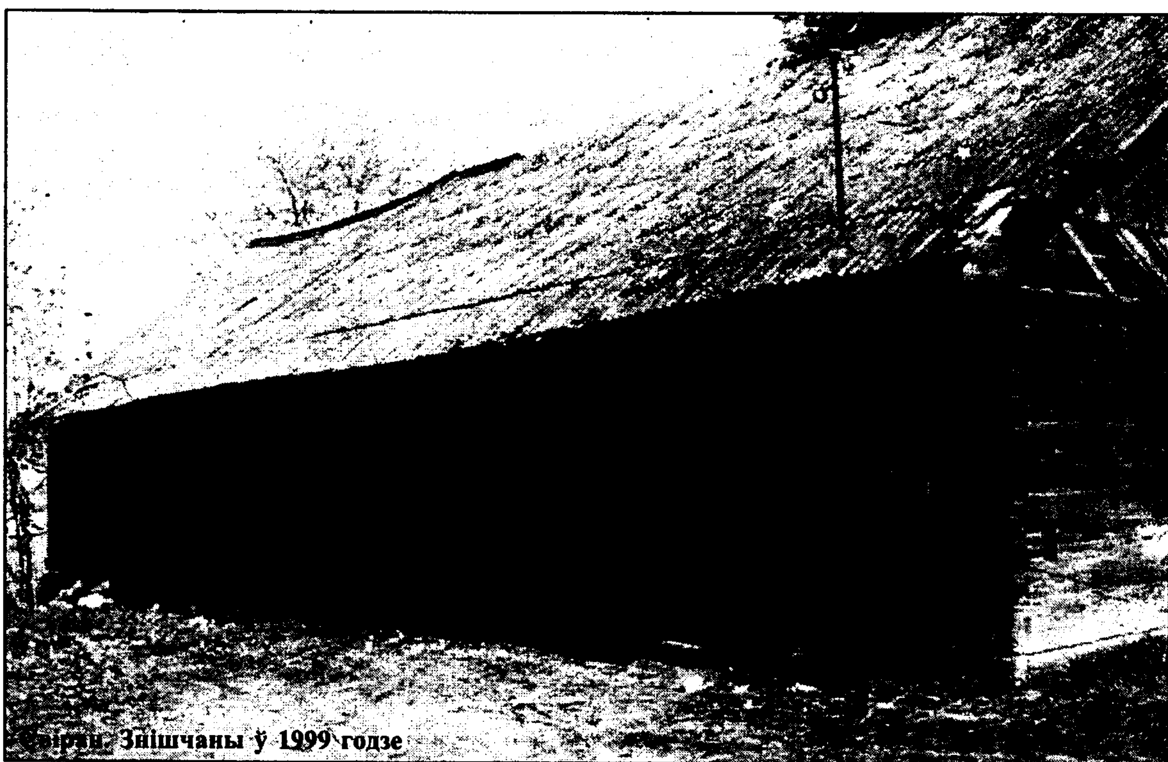

Сядзібны дом

Былая капліца

Перабудаваны будынак царквы. Зараз не існуе

Свіран. Знішчаны ў 1999 годзе

Забыты маёнтак

На Барысаўшчыне захавалася не шмат помнікаў драўлянага дойлідства. Сярод іх вылучаецца комплекс збудаванняў маёнтка Цюндзявіцкіх у Кішчынай Слабадзе. Да таго ж сам род Цюндзявіцкіх пакінуў багаты след у гісторыі не толькі нашага краю, але і Беларусі наогул. Газета «Гоман Барысаўшчыны» ўжо ўзгадвала на сваіх старонках Міхала Цюндзявіцкага, які быў адным з бліжэйшых паплечнікаў Кастуся Каліноўскага падчас паўстання 1863 года і Ганну Цюндзявіцкую, якая ў 1848 выдала кнігу «Літоўская гаспадыня».

Да нашага часу ў Кішчынай Слабадзе захоўваліся панскі дом, капліца, свіран і асобныя іншыя будынкі. Усе яны, верагодна, былі ўзведзены напрыканцы XVIII - пачатку XIX стагоддзяў (панскі дом - у 1818 годзе). Яшчэ некалькі год таму захоўваўся будынак былой царквы, які яшчэ ў 1936 годзе быў перароблены пад клуб. Але сярод усіх гэтых будынкаў вылучаўся свіран. Менавіта ён сваім аблічам утвараў атмасферу старажытнасці, прывабліваў сваёй натуральнасцю і непаўторнасцю. Роўным яму па значнасці помнікаў драўлянага дойлідства на тэрыторыі Барысаўскага раёна не было. Відаць не будзе памылкай сцвярджаць, што свіран з Кішчынай Слабады з'яўляўся адным з найбольш цікавых падобных помнікаў на Беларусі наогул. Сёлета падчас рэканструкцыі дарогі свіран быў знішчаны...

Кішчына Слабада з'яўляецца вельмі цікавым месцам. Тут у народнай памяці захавалася шмат чаго аб мінуўшчыне сваёй малой Радзімы. Вам раскажуць і аб старых назвах тутэйшых мясцін, са здавальненнем пакажуць, дзе раней быў «дзядзінец», «места», «ліпнікі», распавядуць пра тое, як выглядаў раней маёнтак, дзе была лякарня, сырабойня, лядоўня і інш. Не забудуць расказаць аб прагнасці тутэйшага пана Мірука. Кажуць, што неяк ён з іншым панам быў у Жыцькава. Там у Мірука ўпала 5 капеек і закацілася пад лаву. Каб дапамагчы Кішчына - слабадскому пану і выказаць да яго пагарду, другі пан падпаліў пяцірублёвую купюру і свяціў ёй пад лавай... Раскажуць вам і аб трактары, які неяк праваліўся ў падземны ход на тэрыторыі маёнтка, ды шмат што яшчэ.

Здавалася б, што такое цікавае месца павінна было ахоўвацца, яго традыцыі і паданні - шанавацца і захоўвацца. Кішчына - Слабада магла б стаць вядомай далёка за межамі нашага краю, яшчэ адной падставай для гонару ім. Замест гэтага мы ў чарговы раз прайшліся па нашай спадчыне бульдозерам.

М.Мацельскі

Роднага слова вытокі

Самыя шчырыя пачуцці, самыя пранікнёныя словы - паміж маці і дзіцем. Глыбінныя, найчысцейшыя вытокі душы ахінаюць і мацуюць іх непарушную еднасць. Матуля схілілася над калыскай , матуля заспявала калыханку - дзіця прамовіла слова. Роднае слова...

Ранішнік у дзіцячым садку №28, прысвечаны Дню маці, дзеці старэйшай групы разам з выхавацельніцай Святланай Іванаўнай Юркевіч рыхтавалі з асаблівым стараннем. Вельмі ж хацелася ім дагадзіць матулям, якія былі запрошаны на гэты дзень у госці.

Матулі прыйшлі і ў чаканні найдаражэйшага падарунка - дзіцячых удзячных словаў - выглядалі таксама ўсхваляванымі.

Словы гучалі родныя, беларускія. Пяшчота і глыбіня бабулінай калыханкі,якую носіць у сваім сэрцы выхавацельніца,пранікнёнасць дзіцячай песні пра матуліны рукі.

Аказалася, што мамы таксама прыйшлі не толькі паглядзець ды паслухаць, але і паўдзельнічаць у святочнай праграме - паспяваць беларускіх песень, пачытаць вершаў, а таксама расказаць пра поспехі і таленты сваіх сыноў і дачушак. Апошнія ж у пацвярджэнне матуліных словаў не прамарудзілі таленты дэманстраваць. Літаральна на вачах у гасцей яны зрабілі цудоўныя аплікацыі з саломкі і падаравалі іх на памяць аб святе.

Канешне, падобны на гэты ранішнік можна было паназіраць у той дзень і ў любым іншым гарадскім садку. Але, безумоўна, далёка не ў кожным з іх трапілі б мы ў беларускамоўнае асяроддзе, якое пануе ў гэтым калектыве - як педагагічным, так і ў дзіцячым і бацькоўскім. І тым больш гэтая акалічнасць заслугоўвае ўвагі, што выхоўваюцца ў 28-ым садку, падведамасным заводу пластмасавых вырабаў, звычайныя дзеці звычайных бацькоў.

Загадчыца садка Лідзія Міхайлаўна Лобань знарок вельмі падрабязна расказвае гісторыю пераарыентацыі выхавання на нацыянальныя каштоўнасці, распачатай ею разам з педагагічным калектывам яшчэ ў 1990 годзе, каб падкрэсліць, што не менш важна, чым гэты працэс распачаць, было пасля не адступіцца, не здрадзіць сваім чалавечым і педагагічным перакананням і змагчы пераканаць іншых.

Перакананні самой Лідзіі Міхайлаўны ідуць з глыбіні яе сялянскай народнай натуры і мацуюцца гаючым водарам роднай зямлі. Адпрацаваўшы шмат гадоў у Лошніцкім садку-яслях і пабачыўшы, наколькі натуральна і разумна не адвучваць дзіця ад роднага слова, пачутага ўпершыню ад маці і бабулі, не пазбаўляць яго права быць тым, кім ён нарадзіўся, Лідзія Міхайлаўна вырашыла, што гэтак жа патрэбна выхоўваць і гарадскіх дзяцей,бо якраз яны ўжо з калыскі аказваюцца адарванымі ад нацыянальнага асяроддзя.

У 1990 годзе (а на той час Л.М.Лобань была ўжо загадчыцай садка) яе чалавечыя і педагагічныя памкненні шчасліва супалі з палітыкай нацыянальнага адраджэння ў краіне, якая ўзняла тады ў грамадстве хвалю аптымізму і самых светлых надзей.

У садку актыўна пайшоў працэс пераарыентацыі выхавання і навучання на беларускую мову. Тое ж самае і ў базавай сярэдняй школе № 2. Паколькі з педагагічнымі кадрамі праблемы не было, ды і іншыя работнікі садка не палічылі для сябе за цяжкі абавязак вывучэнне мовы, то праз непрацяглы час беларускасць заняла сваё месца ва ўсіх сферах дзейнасці садка. Тут нават не прамарудзілі з перавядзеннем на беларускую мову дакументацыі, уключаючы нават медыцынскую і бухгалтарскую.

Не ўзнікла на той час і праблема адносін бацькоў да беларускамоўнага навучання сваіх дзяцей. Складанасці пачаліся пазней - пасля заканчэння абвешчанага двумоўя. Спешнае вяртанне школ да рускамоўнага навучання,у тым ліку і сярэдняй школы №2, куды рыхтаваліся ісці выхаванцы садка, выклікала ваганні і сумненні ў бацькоўскім асяроддзі.

Аб тым, як быць, думалі і разважалі доўга. Адцурацца ад ідэі нацыянальнага выхавання, на той час стала прафесійным і чалавечым крэда не толькі загадчыцы, але і ўсяго калектыву, было немагчыма. Але не лічыцца з рэальнымі ўмовамі - таксама. Заставалася шукаць кампрамісны варыянт, які і быў знойдзены ў выглядзе спалучэння беларускамоўнага навучання ў цэлым і выкладання асноўных прадметаў - матэматыкі і граматыкі -па-руску.

-Мы ж людзі памяркоўныя,- адзначае Лідзія Міхайлаўна,- няхай сабе будзе і рускае слова. У нас цяпер так: адзін ранішнік праводзім на беларускай мове, а другі на рускай. Таму і не крыўдзіцца ніхто.

Тым, што знойдзены добры кантакт з бацькамі, у калектыве наогул вельмі ганарацца. Тэатралізаваныя прадстаўленні з удзелам бацькоў, выробленыя іх рукамі касцюмы, цацкі,- усё гэта сведкі добрых узаемаадносін ва ўдасканаленні працэсу выхавання.

Пасля наведвання заняткаў у групах пачынаеш разумець, што бацькам сапраўды ёсць чаму радавацца. Поўнае ўзаемаразуменне з выхаванцамі малодшай групы у маладой выхавацельніцы Святланы Валянцінаўны Пазняк. Цікавая метадычная распрацоўка заняткаў дапаўняецца добрым веданнем беларускай мовы, раскаванасцю і здольнасцю праяўляць фантазію, без чаго, бадай, ніяк нельга зацікавіць дзяцей гульнёй, у працэсе якой яны вучацца лагічна мысліць і гаварыць.

Калі ж гаварыць аб канкрэтных выніках беларускамоўнага навучання, то найбольш прыкметныя яны ў выхаванцаў старэйшай групы. Пакуль разам з выхавацельніцай Наталляй Іванаўнай Мароз яны вучылі верш пра восень, апісвалі восеньскі пейзаж, можна было заўважыць добрае беларускае вымаўленне і дастатковы слоўнікавы запас.

Узровень падрыхтоўкі і правядзення заняткаў сведчыць аб добрай метадычнай базе. Метадыст садка Ларыса Віктараўна Голдышава, якая нібыта лоцман арыентуецца ў цэлым моры матэрыялу, размешчанага ў метадычным кабінеце, тлумачыць, што ўсё гэта багацце збіралася і ўпарадкавалася многія гады. Захоча, напрыклад, выхавацель правесці серыю заняткаў па развіццю мовы з выкарыстаннем прыёмаў народнай педагогікі - знойдзе ў кабінеце неабходныя распрацоўкі. Будзе ў яго жаданне дзецям аб беларускіх народных прыкметах расказаць, пачытаць народныя казкі - таксама калі ласка.

Канешне, каб набываць неабходную літаратуру, выпісваць прафесійную перыёдыку, патрэбны цяпер немалыя

(Працяг на 7-й стар.)

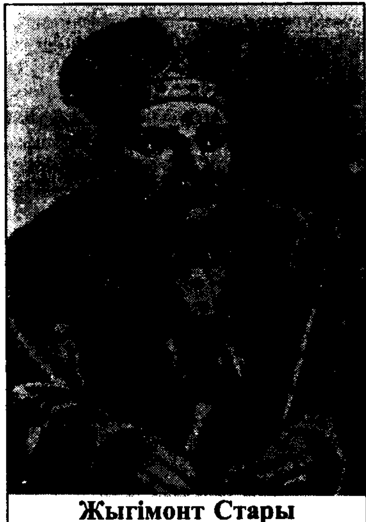

БАРЫСАЎШЧЫНА АД НАЙСТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ ДА СУЧАСНАСЦІ

(Працяг, пачатак у №1 за 1996 г., №1,2 за 1997 г., №1 за 1998 г. і №1,2 за 1999 г.)

Войны і замірэнні з 1515 года па сярэдзіну XVII стагоддзя

Пасля падзеяў 1514 года вайсковыя дзеянні паміж нашай дзяржавай і Масковіяй працягваліся, але ўжо ў меншых маштабах. Войскі нашага ўсходняга суседа, як звычай, далей Падняпроўя і Падзвіння не праходзілі. Крымскія татары сваімі набегамі турбавалі толькі паўднёвую частку тэрыторыі сучаснай Беларусі. Барысаўшчына тады зноў мела некалькі год адносна спакойнага жыцця. Але ўжо летам 1518 года перадавыя атрады маскоўскага цара Васіля III змаглі дайсці аж да Менска. Тады, відавочна, быў разрабаваны і наш край. У наступным 1519 годзе маскоўцы змаглі сабраць вялікае - саракатысячнае войска і на пачатку восені рушылі праз Барысаў на Менск, каб потым ісці на Вільню. Барысаў, як і іншыя гарады, войскі Васіля III узяць не змаглі. Затое былі разрабаваны яго ваколіцы і ўзята шмат палонных. Праз месяц маскоўцы вярнуліся на сваю зямлю, хаця так і не дайшлі да Вільні.

Жыгімонт Стары

Наступныя гады вайсковыя дзеянні да Барысава не даходзілі. У 1520 годзе Жыгімонт Стары заключыў мірнае пагадненне з Крымскім ханам Махмет-Гірэем, а ў 1521 годзе - з Тэўтонскім ордэнам. Апошні з 1517 года меў дамову з Масковіяй аб сумеснай дзейнасці супраць нашай дзяржавы. У рэшце рэшт 25 снежня 1522 года ў Маскве было падпісана пяцігадовае замірэнне паміж Масковіяй і нашым гаспадарствам.

Прынятае замірэнне не было трывалым. Ужо ў 1525 годзе пачаліся вайсковыя сутычкі. Тым не менш у гэты час цэнтральная частка Вялікага княства, у тым ліку і Барысаўшчына мелі некалькі год без вайсковых дзеянняў.

У 1535 годзе маскоўцы зноў рабілі вайсковы паход, у выніку якога аколіцы Барысава былі абрабаваны і спалены. У 1538 годзе новы маскоўскі манарх Іаан IV сабраў войска ў 150 тысяч і накіраваў яго на Вялікае княства. Яно ішло праз наш край. У палях войска княства ў бой не ўступала. Маскоўцы ж штурмам замкаў не займаліся. Барысаўшчына была зноў разрабавана і спустошана, шмат людзей было ўзята ў палон. Сам жа Барысаў гэтага пазбегнуў. Маскоўскае войска дайшло да Вільні і, так і не ўступіўшы ў бой, вярнулася з «дабычаю» на сваю радзіму.

Наступныя два дзесяцігоддзі былі адносна мірнымі. Барысаў у гэты час вайсковыя дзеянні не закраналі.

У 1558 годзе пачалася Лівонская вайна, якая наш край хоць і абмінула, але адбілася цяжкімі наступствамі на ўсходніх і паўночна - ўсходніх землях Вялікага княства. У 1561 годзе атрады маскоўскіх ваяводаў пачалі рабаваць усходнія землі сучаснай тэрыторыі Беларусі, а на пачатку 1563 года 280-і тысячнае войска рушыла на Полацак, а потым на Вільню.

На пачатку 1564 года частка маскоўскіх атрадаў павінна была сабрацца разам пад Воршай і адтуль рушыць праз Барысаў на Менск і далей на Навагрудак. Але гэты план не здзейсніўся, бо ваявода троцкі Н.Радзівіл змог разбіць маскоўцаў яшчэ пад Воршай. У цэлым жа для княства вайна складвалася вельмі няўдала.

У 1566 годзе адбыліся безвынiковыя перамовы паміж Жыгімонтам Аўгустам, які меў стаўку ў Воршы (Жыгімонт Аўгуст быў абраны на вялікакняжанне ў 1548 годзе) і Іванам Жахлівым, які знаходзіўся ў Смаленску. На перамовы і з перамоваў Жыгімонт, верагодна, ехаў праз Барысаў. Напрыканцы 1567 года гаспадар нашай дзяржавы збіраўся рабіць узброены вызваленчы паход на Полацак, які ўжо быў пад маскоўцамі, і далей

Жыгімонт Аўгуст

ісці на Вялікія Лукі. Месцам збору войска быў прызначаны Барысаў. Тут жа, верагодна, у гэты час знаходзіўся і сам Жыгімонт. Па тых ці іншых прычынах паход не быў здзейснены, а сам гаспадар княства вярнуўся ў Вільню. На наступны 1568 год Жыгімонт сабраў каля 60000 жаўнераў і мусіў быў рушыць праз Барысаў на Маскву. Але гэты план таксама не быў здзейснены. Жыгімонт спыніўся на некалькі тыдняў недалёка ад Менска. Потым распусціў асноўную частку войска, сам паехаў у Гародню, і толькі невялікія атрады былі пасланы, відавочна, праз наш край, ваяваць з маскоўцамі.

Цяжкі стан Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага вымусіў ісці яго на далейшае збліжэнне з Польскім каралеўствам. У 1569 годзе была заключана Люблінская унія, якая абвясціла ўтварэнне Рэчы Паспалітай - канфедэрацыі Польшчы і Вялікага княства.

У 1572 годзе памёр Жыгімонт Аўгуст. Наступным гаспадаром дзяржавы быў абраны Стэфан Баторы. Ён змог дамагчыся пералому ў вайне. Вайсковыя дзеянні, што мелі месца ў наступныя гады адбываліся пераважна ля Полацка, Віцебска, Вялікіх Лукаў, Северскай і Смаленскай земляў. У накірунку цэнтра Беларусі маскоўцы нават асобнымі атрадамі далей Воршы, Шклова і Магілёва не пранікалі. Таму рушанне асноўных узброеных сілаў Рэчы Паспалітай праз наш край не мела месца. Хаця ў 1580 годзе вялікае войска, якім кіраваў сам Стэфан Баторы рушыла праз тэрыторыю былога Барысаўскага павета. Дакладней праз тую яго частку, якая зараз уваходзіць у Віцебскую вобласць.

У рэшце рэшт маскоўцы былі адкінуты на ўсход, і ў 1582 годзе вайна была скончана. У 1586 годзе ў Барысаве было заключана пагадненне аб абмене палонных, якія былі ўзяты падчас Лівонскай вайны.

Хаця наш край і пазбегнуў вайсковых дзеянняў, на яго лёг цяжар дапамогі разрабаваным вайной землям. Так, яшчэ ў грамаце Жыгімонта Аўгуста, якая была выдадзена напрыканцы 1565 - пачатку 1566 года Барысаўскі замак быў абавязаны паставіць у Віцебскі павет пяцьсот бочак жыта і сто кароў.

Пасля Лівонскай вайны і да пачатку XVII ст. Барысаўшчына вайсковых дзеянняў не мела. Масковія перажывала так званы "смутны час" і ёй было не да паходаў на захад. Рэч Паспалітая, выкарыстаўшы момант, умешвалася ў падзеі ў Маскве. Пры гэтым шлях на ўсход нашых жаўнераў не раз ішоў праз Барысаўшчыну. У прыватнасці ў 1604 годзе войска вялікага княства, якое ўзначальваў сам Жыгімонт Ваза рушыла праз Барысаў на Смаленск.

У восень 1609 года гаспадар Беларуска - Летувіскай і Польскай дзяржаў Жыгімонт Ваза, распачаў чарговую вайсковую кампанію па вяртанню Вялікаму княству Смаленска. Зноў жа гэтая падзея Барысаў не абмінула. Адным з месцаў збору войска быў абраны наш горад. Яшчэ на пачатку лютага 1609 года маскоўскія "лазутчыкі" дакладалі свайму цару, што Вялікае княства збірае для вайны з Масковіяй войска і што частка яго - тысяча семсот жаўнераў ужо знаходзіцца ў Барысаве.

У верасні 1609 года праз Барысаў з войскам, не спыняючыся, хутка рушыў Жыгімонт Ваза. 3 чэрвеня 1611 года Смаленск быў вызвалены, а яшчэ раней - у 1610 годзе войскі Рэчы Паспалітай ужо пабывалі ў Маскве. Аднак напрыканцы лета 1612 года яны пад націскам Мініна і Пажарскага вымушаны былі яе пакінуць. За Вялікім княствам засталіся акрамя Смаленска, Чарнігава - Северская землі. Вайсковыя дзеянні больш ці менш інтэнсіўна працягваліся і ў наступныя гады. У 1616 годзе маскоўскія войскі даходзілі аж да Віцебска.

Летам 1617 года войскі Рэчы Паспалітай пад кіраўніцтвам сына Жыгімонта Вазы - Уладзіслава, зноў рушылі на Маскву. Сталіцу ўсходняга суседа ўзяць не атрымалася. У рэшце рэшт 1 снежня 1618 года было падпісана тэрмінам на 14,5 год Дулінскае замірэнне.

У 1632 годзе памёр гаспадар Вялікага княства Літоўскага і каралеўства Польскага Жыгімонт Ваза. Маскоўцы вырашылі, што наступіў спрыяльны момант, і распа-

Жыгімонт Ваза

чалі вайну супраць Рэчы Паспалітай. Былі захоплены Сураж, Мсціслаў ды іншыя гарады. Здзяйсняліся спробы здабыць Полацк, Крычаў, Смаленск, а перадавыя атрады даходзілі аж да Барысава.

Праз пяць месяцаў пасля смерці Жыгімонта гаспадаром Рэчы Паспалітай абіраецца Уладзіслаў IV. Ён збірае войска і ў траўні 1633 года праз Барысаўшчыну рушыць на дапамогу Смаленску. Хутка войскі Рэчы Паспалітай перамаюць ініцыятыву. У другой палове лета 1634 года Уладзіслаў зноў быў у Барысаве. Тут ён спыніўся на пэўны час і займаўся дзяржаўнымі справамі. Так, 8 жніўня 1633 года Уладзіслаў IV падпісвае ў Барысаве грамату жыхарам Полацка.

4 ліпеня 1634 года быў заключаны мір, па якому Вялікае княства зберагло свае землі.

(Працяг будзе)

М.Мацельскі

Барысаў і тэатр. Мінулае

Набліжаецца 2000 год, які, мабыць, будзе вельмі багаты на розныя юбілеі ды святы. Але сярод гэтага багацця хочацца звярнуць увагу на падзею, якая наўрад ці пазначыцца ў календары, але для духоўнага жыцця нашага горада яна з'яўляецца той маленькай зорачкай, якая дапамагае знайсці шлях да цеплыні і ўзнёсласці чалавечых пачуццяў. Але давайце вернемся ў Барысаў другой паловы XIX стагоддзя.

Невялікі гарадок жыве ўспамінамі аб страчанай тут славе Напалеона, пасылае сваіх сыноў у войска Кастуся Каліноўскага, пачынае будаваць нешта таямнічае пад назвай «чыгунка» ды зрэдку прымае заезжыя тэатры, як айчынныя, так і невялікія замежныя. І вось ў 1880 годзе ў Барысаве утварылася «Таварыства драматычных артыстаў», якое пачало ставіць камедыі ды вадэвілі Гогаля, Катлярэўскага, Грыгор'ева. Глядзець іх з вялікай ахвотай прыходзілі ўсе саслоўі тагачаснага барысаўскага грамадства, бо гэта быў свой першы Барысаўскі тэатр, які праводзіў музычныя і літаратурныя вечары, удзельнічаў у рэлігійных святах і, галоўнае, шмат займаўся асветніцкай дзейнасцю.

Прайшоў час, надышло XX стагоддзе і на змену «Таварыству драматычных артыстаў» прыйшло «Таварыства аматараў элегантных мастацтваў», якое і прадоўжыла справу свайго папярэдніка да выбуху Першай Сусветнай вайны.

Трупа Барысаўскага тэатра ў 1961 годзе

А напярэдадні быў пастаўлены спектакль «Іван Сусанін», фотаздымкі якога можна і зараз убачыць у нашым краязнаўчым музеі. Потым стала, як кажуць, не да тэатра.

Пасля рэвалюцыі ў горадзе працавалі Тэатр Працоўнай Моладзі і невялічкі драматычны гурток, якія ў 1936 годзе былі з'яднаны ў адзіны калектыў і на іх аснове загадам тагачаснага урада быў утвораны Барысаўскі калгасна-саўгасны тэатр, што праіснаваў да 1939 года. Працаваў ён на прафесійнай аснове і пакінуў значны след у культуры горада. Многія са старажылаў мо і памятаюць спектаклі «Праўда добра, а шчасце лепш» А.Астроўскага, «Партызаны» К.Крапівы, які, дарэчы, заняў першае месца на Усесаюзным аглядзе ў Маскве у 1938 годзе. Вайна і на гэты раз перапыніла дзейнасць тэатра аж да 1949 года, калі Мікалай Васільевіч Ілічоў у гарадскім Доме культуры пачаў праводзіць першыя рэпетыцыі драматычнага гуртка.

З 1953 года пачалася адна з самых цікавых старонак гісторыі нашага тэатра, якая была напісана жыццём і сэрцам Фёдара Мікалаевіча Міхайлава, прафесійнага рэжысёра, акцёра, педагога. Пад яго кіраўніцтвам тэатр у 1959 годзе атрымаў ганаровае званне «Народны». Немагчыма пералічыць усе спектаклі, што былі пастаўлены ў той час, бо гэта заняло б не адну старонку газеты, але нельга не ўспомніць найбольш значныя. Гэта - «Машэка», «Глыбокая плынь», «Жывы труп», «Барабаншчыца», «Дрэвы паміраюць стоячы», «Васа Железнова», «Вучань д'ябла» і шмат іншых. У тэатральным куфэрку былі ўжо перамогі на розных конкурсах і фестывалях, выступленні на сцэне Крамлёўскага тэатра, гастролі па розных гарадах, добра адладжаная тэатральная гаспадарка, таленавітая трупа, але заўчасная смерць не дазволіла Фёдару Мікалаевічу давесці справу да прафесійнага тэатра.

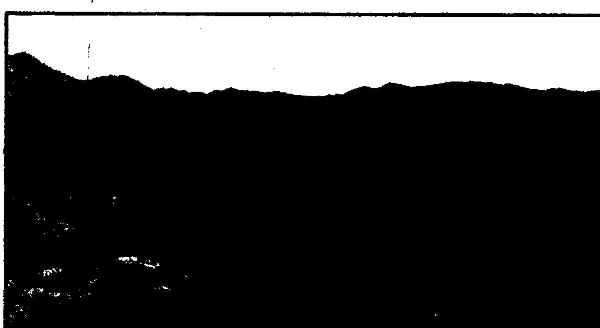
Некаторы час калектыў працаваў без кіраўніка. І вось была запрошана Лідзія Аляксееўна Манакова, якой давялося многае зрабіць з самага пачатку. Але ўжо першыя спектаклі былі адзначаны на конкурсах, і тэатр праз некаторы час дасягнуў былога ўзроўню. У 1980 годзе за спектакль «Сінія коні на чырвонай траве» тэатр быў прызнаны лепшым у Беларусі.

Ішоў час, мяняліся рэжысёры, акцёры, але тэатр працягваў творчае жыццё, падыходзячы да чарговай старонкі сваёй дзейнасці. Ды аб гэтым, сучасным тэатры, пагутарым у наступны раз.

А зараз вернемся да пачатку нашай размовы. Набліжаецца 2000 год, што нясе нам 120-годдзе першага Барысаўскага тэатра і 40-годдзя, як ён носіць ганаровае званне «Народны». Пачынай збіраць гасцей, тэатр.

У. Блажыевіч

Гісторыя аднаго падарожжа

Дажджлівым жнівеньскім днём 1989 года група з васьмі чалавек выехала на роварах з Барысава ў аэрапорт Менск-2 з мэтай прызямліць сваіх «двухколавых коней» у Ташкенце. Менавіта адтуль 10 год таму прайшло адно з многіх значных, ва ўсялякім разе для саміх удзельнікаў, падарожжа. Нас чакаў шлях працягласцю каля 1400 кіламетраў па Узбекістану, Казахстану і Кіргізстану. З Ташкента наш шлях ляжаў на Чыкмент, Джамбул, Талас, Нарын, азёры Сенькоць і Іссык-Куль, Фрунзе (Бішкек). Скончылася падарожжа ў Алма-Аце. За тых больш як дваццаць дзён шмат было ўбачана, перажыта, адбылося многа розных цікавых сустрэч, здарэнняў.

Маршрут пахода праходзіў у асноўным па гарах. За Ташкентам яны нагадвалі вялізныя ўзгоркі, якія выпалены сонечнымі промнямі і рэдкай расліннасцю толькі каля рэк. Далей горы пераўтвараліся ў скалы, што абступалі навокал і ўжо да апошняга дня не пакідалі нас. Усё радзей сустракаліся аулы. Большасць забудоваў іх зроблена з гліны. Яе перамешваюць з саломай і высушваюць на сонцы. Такім чынам атрымліваюць вялізныя цагліны. З іх выкладваюць сцены будынкаў.

Адрозніваюцца тамтэйшыя могілкі мусульман і хрысціян. На мусульманскіх могілках узводзяцца пабудовы, якія нагадваюць мячэці. Чым большая пабудова, тым больш значнае месца чалавек займаў пры жыцці.

Далей ад даліны ў горы - усё меней абжытых і прыдатных для жыцця мясцін. Сустракаюцца толькі рэдкія юрты паляўнічых, пастухоў і пчаляроў, якія, дарэчы, вельмі гасцінныя. Нам неаднаразова даводзілася ставіць свае палаткі каля іх юрт, бліжэй знаёміцца з іх ладам жыцця сярод гор. Сям'я, дзе чатырнаццаць дзяцей, усё лета пасвяць статкі (атары) авечак і коз. Там мы ўбачылі, як гатуецца сапраўдны кумыс. Са скуры каня вырабляецца вялікі бурдзюк. У яго заліваюць надоі малака. Праз нейкі час атрымліваецца напой асаблівага смаку. Тут жа мы паспрабавалі, што такое шурпа, хлебныя ляпёшкі і іншыя нацыянальныя стравы. А колькі было хваляванняў, калі перасядалі з ровара на каня ці асляня і адчувалі сябе «сапраўднымі горцамі».

Некалькі дзён мы ішлі ўздоўж ракі Нарын да перавала Суяк (вышыня 4002 метры). Існі ў асноўным даводзілася пешшу. Мы прабіраліся сярод каменняў па схілах скал і вузкіх дарожках. Тыя некалькі дзесяткаў кіламетраў, калі навокал былі толькі горы, былі самымі цяжкімі. Пасля іх першай пабудовай, каля якой мы спыніліся позна ўначы была кашара паляўнічых. У ёй мы правялі памятную ноч. Пасярэдзіне кашары прама на падлозе сталі два поўных тазы. Адзін з мясам горнага казла-архара, другі - з памідорамі і перцам, якія запраўлены алеем. Навокал - кружкі з шурпой (тлусты адвар, які застаецца пасля прыгатавання мяса) і нажы. З нашага боку было прапанавана некалькі бутэлек больш прэснага напою. На прыканцы вячэры нас чакала кава са згушчоным малаком і мёдам. Тады ноччу ніхто не думаў аб тым, як пасля такога цяжкага пераходу нашы страўнікі успрымуць такую колькасць мяса. Па сапраўднаму яго ацаніла большасць удзельнікаў толькі на заўтрашні дзень, які ўвесь прасядзелі сярод скал.

На другі дзень пасля застолля ў паляўнічых нашы ровары ўжо самі каціліся па прыгожай цясніне ўніз да возера Ісык-Куль. Яго трэба бачыць, каб адчуць ці перадаць зялёную ваду ля чырвоных цагляных берагоў і блакітна - сінюю ў далечыні. Навокал возера - горы...

За час падарожжа мы прайшлі дзевяць перавалаў вышэй за 3000 метраў.

Нядаўна, праз дзесяць год пасля паходу па гарах Цянь-Шаня, яго ўдзельнікі сабраліся разам. Успомніць было аб чым.

В.Пчолка

Роднага слова вытокі

(Працяг. Пачатак на 5-й стар.)

грошы. Ларыса Віктараўна з задавальненнем адзначае, што кіраўніцтва завода разумее неабходнасць такіх тратаў і не скупіцца на іх. Акрамя таго, метадычную базу садка пашырае і мэтанакіраванае штодзённае збіральніцтва літаральна па крупінках усяго таго, што дапамажа выхавацелю ў рабоце. Напрыклад, пастаянна папаўняюцца папкі сістэматызаваных матэрыялаў па гісторыі Беларусі, па дэкаратыўна - прыкладному мастацтву і г.д.

Пры багатым выбары прафесіянальнай літаратуры і метадычных распрацовак аблегчана і задача метадыста. Дастаткова аказаць дапамогу выхавацелю ў пошуку неабходнага матэрыялу. Таму больш застаецца часу на развіццё творчай ініцыятывы выхавацеляў, пошук і пераймание лепшага вопыту ў іншых дашкольных навучальных установах горада. Шмат карыснага і новага пераняла Ларыса Віктараўна ў калег з дзіцячага садка №31. Ды і ў сваім дастаткова маладым калектыве ёсць энтузіясты і наватары. Напрыклад, цікавыя распрацоўкі Святланы Іванаўны Юркевіч, якія дазваляюць у кожным выхаванцы адшукаць і развіць яго талент, з задавальненнем выкарыстоўваюць калегі.

Музычныя работнікі садка Таццяна Міхайлаўна Рыжкова і Дэляфруз Газізаўна Рогава лічаць, што дзіцячыя таленты найлепей праяўляюцца ў дачыненні да народнага мастацтва. Народныя песні, калыханкі, нават цэлыя праграмы абрадавых святаў - Калядкі, Вялікдзень, Купалле - развучваюць яны з дзецьмі і пасля здзіўляюць запрошаных на прадстаўленне бацькоў прыгажосцю і талентам, вітасцю выканання.

А яшчэ ў гэтым садку па традыцыі моцнае захапленне тэатрам. Справы ідуць так доўга, што ўжо нават і гарадскі глядач пазнаёміўся з дзвюма апошнімі пастаноўкамі на беларускай мове казак «Папялушка» і «Беласнежка і сем гномаў». І няма сумнення ў тым, што ў жыцці самых маленькіх акцёраў тэатр застанецца прыкметнай падзеяй, аздобленай святлом духоўнасці, спрадвеку ўласцівай народнаму характару.

Шкада, што нашы выхаванцы пойдуць у рускамоўную школу, гаварыла пад час нашай размовы Лідзія Міхайлаўна Любань. - Але мы думаем, яны заўсёды і пры любых абставінах будуць памятаць, што першыя словы вучылі гаварыць па-беларуску.

Што ж, застаецца таксама пашкадаваць, бо цалкам аптымістычная размова ў час сустрэчы з гэтым цудоўным калектывам не можа не азмрочвацца статыстыкай, пачэрпнутай з рэспубліканскай прэсы: беларускамоўных школ у рэспубліцы набіраецца не больш чатырох-пяці дзесяткаў. А ў нашым горадзе, як вядома, адна беларуская гімназія.

А.Турко

Тутэйшы кнігазбор

Наш зямляк Васіль Гігевіч (нарадзіўся ў вёсцы Жыцькава) адным з першых у беларускай літаратуры пачаў распрацоўваць тэму гарадскога жыцця, уплыву навукова - тэхнічнай рэвалюцыі на мараль і псіхалогію чалавека. Яго творам уласціва філасофскае асэнсаванне рэчаіснасці. Героі яго кніг у пастаянным пошуку ісціны.

1. **«Спелыя яблыкі»** (апавяданні, 1976 г.).
2. **«Калі ласка, скажы»** (аповесці і апавяданні, 1978 г.).
3. **«Жыціва»** (аповесці, 1980 г.).
4. **«Астравы на далёкіх азёрах»** (аповесці, апавяданні, 1984 г.).
5. **«Доказ ад процілеглага»** (раман, 1985 г.).
6. **«Мелодыі забытых песень»** (аповесці, раман, апавяданні, 1988 г.).
7. **«Карабель»** (аповесці, раман, 1989 г.).
8. **«Марсіянскае падарожжа»** (аповесці, раман, 1990 г.)
9. **«Кентаўры»** (раман, аповесці, апавяданне, 1993 г.).
10. **«Міфы і жаданні»** (апавяданне, газета ЛІМ, № 39, 1999 г.).

Прыродная лякарня

Восень прыносіць нам не толькі багаты ўраджай садавіны і гароднііны, але і сырое надвор'е, халодны подых паўночнага ветру.Самае першае, што мы павінны зрабіць у гэты час - паклапаціцца аб сваім здароўі.Вы адчуваеце болі ў горле, кашаль? Вам дапамогуць звычайныя бульба, рэдзька, цыбуля, морква, якія ёсць у кожнай хаце барысаўца.

У пачатку хваробы добра дапамагае свежы сок цыбулі (па 1 чайнай лыжцы 3-4 разы на дзень). Для інгаляцый можна выкарыстоўваць бульбу (лепей браць дробную, або шалупайкі). Добра памыйце і зварыце ў невялікай колькасці вады, патаўчыце і, накрыўшыся з галавой, падыхайце ротам і носам на працягу 5-10 хвілін. Пасля інгаляцый трэба адразу легчы ў ложак, каб не астыць.

Для паласкання можна выкарыстоўваць адвар чарніц або кветак рамонку аптэчнага, дабавіўшы 1-2 чайныя лыжкі мёду.

Калі з'явіўся кашаль, дробна парэжце і зварыце ў шклянцы малака 2 невялікія цыбуліны і 1 галоўку часнаку да мяккасці. Потым дабавіць 2-3 лыжкі мёду. Прымаць па 1 сталовай лыжцы кожную гадзіну на працягу дня. Ад сухога кашлю добра дапамагае рэдзька. У верхняй частцы добра памытай рэдзькі трэба выразаць сярэдзіну, наліць туды мёду і накрыць паперай. Праз 3-4 гадзіны можна ўжываць смачныя лекі: па 1 чайнай лыжцы 3-4 разы на дзень перад ядой і перад сном. Добра піць сок морквы з мёдам (1:1) па сталовай лыжцы 2-3 разы ў дзень.

Усе гэтыя лекавыя сродкі не прынясуць шкоды і маленькім дзецям. Карыстайцеся імі на здароўе.

І.Мазуп

Конкурс

Двухкілаграмовы ёрш

Аднойчы спякотным чэрвеньскім ранкам мы з братам пайшлі на рыбалку на Бярэзіну. Пачаўся цудоўны дзень.

У мяне клявала, і я даставаў аднаго за другім акунёў і яршоў. Паплавок жа брата спакойна ляжаў на вадзе. І гэта псавала нам настрой.

Калі ж мы былі ўжо гатовы рушыць дамоў, паплавок Максіма раптам пайшоў на дно. Здавалася, што ён проста зачапіўся. Але паводзіны паплаўка мне здаліся падазронымі. Я нырнуў і ўбачыў вялікую рыбіну. Толькі з дапамогай жалезнага прутка мы ўсё ж дасталі велізнага акуня.

Дома ён заважыў больш двух кілаграмаў. Усе знаёмыя дзівіліся нашаму ўлову.

Андрэй Кучынскі (13 год, СШ N10)

«Фаварыт»

Клуб «Фаварыт» існуе ў Барысаве тры гады. Яго коні прыехалі да нас з Цвяры. Разам з ім прыбыў наш трэнер, а таксама дырэктар клуба Ігар Барысавіч Кулінковіч. У Барысаве вакол клуба аб'ядналіся тыя, хто захацеў працаваць з конямі, даведацца аб іх павадках, норавах, характары і, вядома, навучыцца ездзіць вярхом. Гэта Марына Генадзеўна, Ірына Уладзіміраўна, трэнеры Таццяна Мікалаеўна, Інэса Уладзіміраўна.

Знаходзіцца конна - спартыўная база на гарадскім стадыёне. Усяго у нас восем коней і адно жарабя. Калі ўваходзіш у канюшню, то бачыш вогненна-рыжую масць жарабя па мянушцы Глод. Ён вельмі ласкавы і добры сябар. Каля яго - аграмадны гняды рысак па мянушцы Гіпноз, вараны рысак Галівуд, аграмадны, моцны, прыгожы вараны рысак Люпін, гняды жарабец Герн, які заўсёды гатовы пастаяць за сябе, гнядая кабыла Гласнасць і інш.

У Барысаве, як ва ўсёй Беларусі, праводзяцца мерапрыемствы, якія не абыходзяцца без удзелу нашых коняў. Клуб таксама ўдзельнічае ў паходах і турзлётах, дзе пачынаючыя спартсмены паказваюць сваё майстэрства.

Двое коней нядаўна прыехалі са спаборніцтва. На ім жарабец Гіпноз заняў першае месца, а кабыла Гласнасць, ці проста Глаша, заняла другое месца.

Мне мой занятак вельмі падабаецца. Ён дае не толькі фізічную падрыхтоўку, а прывівае любоў да жывёлін, да прыроды. Усё, чаму я навучыўся і яшчэ навучуся, дапамажа мне ў жыцці. Не кожны ўмее сядзець вярхом на кані і не кожны ўмее любіць прыроду і ўсё жывое.

Юра Калячонак (15 год, СШ N16)

Юныя памочнікі

Аднойчы летам дырэктар вясковай школы расказаў нам, дзецям з горада, як дапамагаюць на ферме мясцовыя падлеткі сваім кастрыцкім жывёлаводам. І мы адразу загарэліся:

-Хіба мы горшыя?

Праз колькі дзён сабраліся на ферме. Але даярка, да якой падышлі, строга запытала:

-Вы што, на экскурсію?

Яна шчыра здзівілася, што мы - дапамагаць. Гэтая жанчына, Тамара Іванаўна, усё нам паказала. З таго часу і да ад'езду ў горад мы раздавалі кармы, даглядалі кароў.

Добрая памяць гэтага лета.

Коля Кудановіч (СШ N10)

Тэатры Мінска

Небагатае культурнае жыццё Барысава вымушае многіх карыстацца паслугамі мінскіх тэатраў і іншых падобных устаноў. Аднак інфармацыі аб іх у нашым горадзе недастаткова. Каб злiквідаваць гэты прабел інфармацыі, мы друкуем сёння спіс, адрасы і тэлефоны мін скіх тэатраў, філармоніі і цырка.

Тэатр оперы і балета - пл. Парыжскай камуны, т.234-10-41 «опера», 234-06-66, 234-80-74 «балет»

Тэатр ім. Я.Купалы - вул. Энгельса, т.227-17-17

Тэатр ім. Горкага - вул. Валадарскага,5, т.220-39-66, 220-15-41

Арт-цэнтр, эксперыментальная тэатр-студыя - вул. К.Маркса, т.255-65-25

Дзе-Я?, тэатр драмы - вул. Л.Чайкінай, т.243-40-42

Жэст, тэатр пластычнага гратэска - т.285-80-45

Маладзёжны тэатр - вул.Даўмана,1, т.234-27-31

Маладзёжны тэатр эстрады - вул. Маскоўская,18-а, т.222-82-96

Тэатр беларускай драматургіі - вул.Крапоткіна,44, т.234-60-08

Тэатр музычнай камедыі - вул.Мяснікова,44, т.220-09-07, 220-81-26

Тэатр-студыя кінаакцёра - пр.Машэрава,13, 223-08-71

Тэатр юнага гледача - вул.Энгельса,26, т.227-39-43, 226-12-43

Тэатр сатыры і гумару «Хрыстафор» - пр.Скарыны,25,т.22289-16-16

Канцэртная зала філармоніі - пр.Скарыны,50, т.284-77-66

Парады ад Наталі

У гэтай рубрыцы я пастараюся падабраць рэцэпты страў, на прыгатаванне якіх не спатрэбіцца шмат часу, дастаткова простых, а таксама даступных кожнаму.

Паштэт са свежага тварагу

Узбіць 65 г. масла, дабавіць 250 г. тварагу, 1/2 стакана дробна парэзаных агуркоў, 1-2 стручкі марынаванага перцу, папярэдне адцадзіўшы з іх сок і мелка пакрышыўшы, 1 галоўку цыбулі, нацёртай на тарцы, 1-2 долькі часнаку, крышачку чырвонага ці чорнага молатага перцу, соль па густу. Усё старанна перамяшаць. Смачны паштэт для бутэрбродаў гатовы.

Паштэт з гароху

Гарох замачыць на 40 хвілін, потым заліць вадой і варыць на малым агні. Пакуль гарох варыцца,абжарыць на алеі нарэзаную паўкольцамі цыбулю. Калі цыбуля стане залацістай, перамяшайце яе з гарохам, пасаліце, паперчыце. Калі сумесь астыне, прапусціце яе праз мясарэзку. Вельмі смачныя бутэрброды. (На стакан гароху трэба браць сярэднюю цыбуліну і 2 сталовыя лыжкі алею.)

Паштэт з цыбулі (па - польску).

Дробна пакрышыце вялікую цыбуліну, дабаўце парэзаны чуць буйней (ці пацёрты на тарцы) кіслы цвёрды яблык (антонаўка), размятае відэльцам крутое яйка, пасаліце, дабаўце 2-3 лыжкі смятаны. Еште, намазваючы на хлеб з маслам.

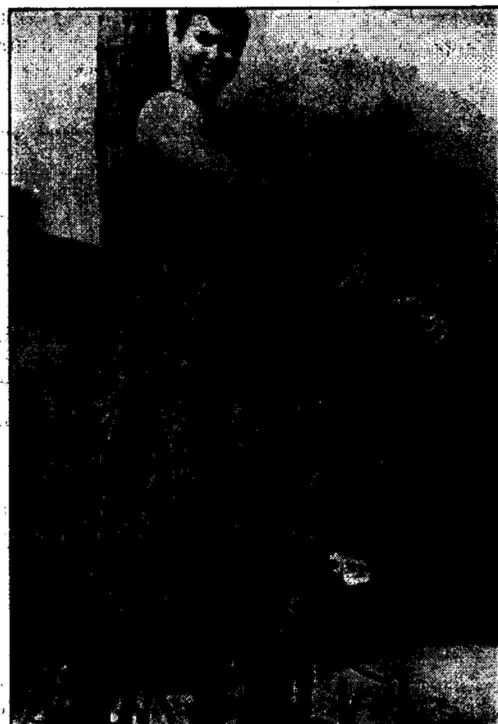
Закуска да піва

6-8 буйных цыбулін, 2 яйкі, 100 г. сыру.

Цыбуліны парэзаць тоўстымі плоскімі кавалкамі, пасаліць, абваляць у муцэ, паліць узбітымі яйкамі, пасыпаць паніраванымі сухарамі, змешанымі з цёртым сырам. Жарыць на алеі на слабым агні з абодвух бакоў.

Конкурс

Фота Юры Баярына (16 год, 19 СШ)

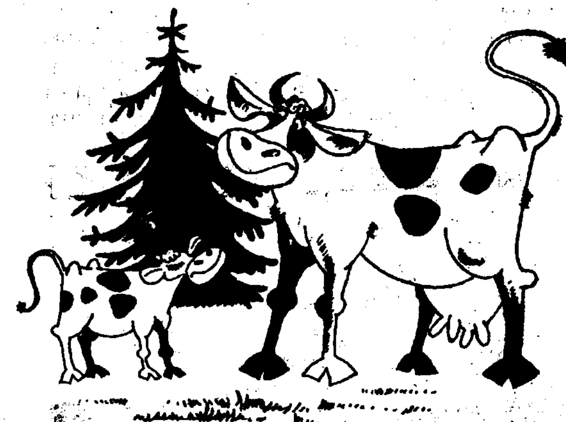
Фота Давіда Сардырэшвілі (16 год, 19 СШ)

Газета «Гоман Барысаўшчыны» працягвае конкурс сярод школьнікаў Барысава і Барысаўскага раёна на лепшы фотаздымак ці артыкул. Іх тэматыка можа быць самая разнастайная - любы цікавы момант ці гісторыя, сведкамі ці ўдзельнікам якой вы былі. Максімальны размер артыкула - не болей за палову машынапіснай старонкі.

*Пераможцы атрымаюць каштоўныя падарункі. Лісты на конкурс з фотаздымкамі і артыкуламі дасылайце да 25 траўня 2000 года на адрас: **222120, Барысаў-1, а/с 43.***

Асобы ёсць усюды

У чаканні ацёлу сваёй любіміцы, гаспадыня хвалявалася: цялушка позна «пагуляла», і ўся сям'я зачакалася, калі ж яна ацеліцца. Гаспадыня клапатліва даглядала першацёлку, начамі заглядвала ў хлеў, а раптам роды акажуцца цяжкімі і кароўцы спатрэбіцца дапамога.

Выганяючы жывёлу на пашу, жанчына прасіла пастуха быць уважлівым: надыходзіў тэрмін ацелу. Але адным вечарам карова не вярнулася на свой двор. Пастух не даглядзеў, калі тая адбілася ад стада. Усю ноч гаспадары і пастух з ліхтарамі праблукалі па наваколлю, заглянулі пад кожны куст у блізкім лесе. Аднак не знайшлі.

На наступны дзень бяглянка вярнулася ў стада. І не адна. За мамай трушком бегла прыгожае цялятка. Малое не адыходзіла ад мамы ні на крок, час ад часу цягнулася мордачкай да вымя. Пастухі хваляваліся, каб старыя каровы незнарок не затапталі цялятка і выращылі яго злавіць. Але гэта аказалася нялёгкай справай. Цялятка хоць было і малым, але аказалася такім шустрым, што пастухі стаміліся бегаць за ім па поплаве ды так і не злавілі. А вечарам карова ганарліва ўзышла на свой двор.

А.Аўтушка

Ці ведаеце вы, што...

Па стану на **1908** год рачны «флот» на Барысаўшчыне складаўся з судоў чатырох тыпаў: параходаў, баркаў, Берлінаў і невялікіх лодак.

Параходаў было шэсць. Яны маглі перавозіць не больш за 200 чалавек пры ясадцы 0,65 метраў. Іх хуткасць па плыні Бярэзіны складала да 10,5 кіламетраў у гадзіну, а супраць плыні - да 8,5 кіламетраў у гадзіну. Адзін з параходаў мог цягнуць супраць плыні барку з грузам да 65 тон.

Баркі мелі даўжыню да 17 метраў і шырыню да 6,5 - 8,5 метраў і маглі перавозіць да 50 - 65 тон грузаў.

Беліны мелі даўжыню каля 25 метраў і шырыню 10,5 - 13 метраў. Яны маглі перавозіць да 100 тон грузаў.

Лодкі рабіліся з дошак і маглі перавозіць па 5 - 6 чалавек. У Барысаве іх было 60, у Вялікім і Малым Стахава - 30, у Бытчы - 15, Брылях і Студзёнцы - 22, Крычына, Забалоцці, Весялова і Вялікім Трасцянцы 45.

Найбольшая пасадка груженых судоў не пераўзыходзіла 0,75 -0,8 метраў.

Найменшая глыбіня Бярэзіны каля населяных пунктаў была 1,2 метра (напрыклад у вусці Сxi).

Найбольшая глыбіня Бярэзіны каля населяных пунктаў была да 5,5 метраў - каля Малога Стахава.

Найменшая шырыня Бярэзіны каля населяных пунктаў была ля вёскі Пескі - 32 метра.

Максімальная шырыня Бярэзіны каля населяных пунктаў была- каля Ухалоды - 85 метраў.

У Барысаве шырыня Бярэзіны вагалася ад 53 да 80 метраў.

Навігацыйны перыяд лічыўся з 1 красавіка па 1 лістапада.

Масквічка па месцы нараджэння, Вера Буланда, па яе ж прызнанню, вершы можа пісаць толькі на Беларусі, і перш за ўсё на Барысаўшчыне. Родная вёска Мсціж, дзе гадавалася, вучылася, цяперашнія Навасёлкі (Глівінскія), дзе жыве і працуе, падказваюць тэмы, ідэі, вобразы, дэталі... карацей вершы.

Іх Вера Аляксандраўна піша з натхненнем, і гэта робіць яе жыццё шчаслівым.

Проста

Усё геніяльнае - проста,
Усё нерэальнае - вабіць,
Маленькаму - крышачку б росту,
Вялікаму можна і збавіць.

Усё незвычайнае - ў казках,
Цякуць там малочныя рэкі,
І прынца знайсці не цяжка,
А ў нас ён - такая рэдкасць.

Усё, што найлепшае - ў марах,
Усе пажаданні - ў тостах,
Бывае мудраю старасць,
Усё геніяльнае - проста.

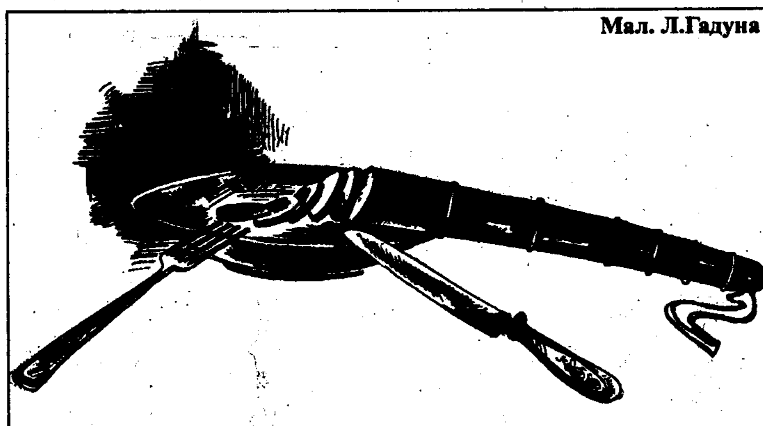
***

Каб быць ва ўсім на свеце непахісным,
Недастаткова аднаго жыцця.
Маніць сабе, апраўдваючы існасць,
Прыходзіцца да самазабыцця.

Смяяцца там, дзе трэба горка плакаць,
З усмешкаю варожасць сустракаць,
За ганьбу прыкрую ў далоні пляскаць,
Пры гэтым на жыццё не наракаць.

Хлусню прымаць за ісцінную літасць,
Насуперак сумленнасці ісці.
Маніць сабе, апраўдваючы існасць,
Дзе хочаш лётаць, вымушан паўзці.

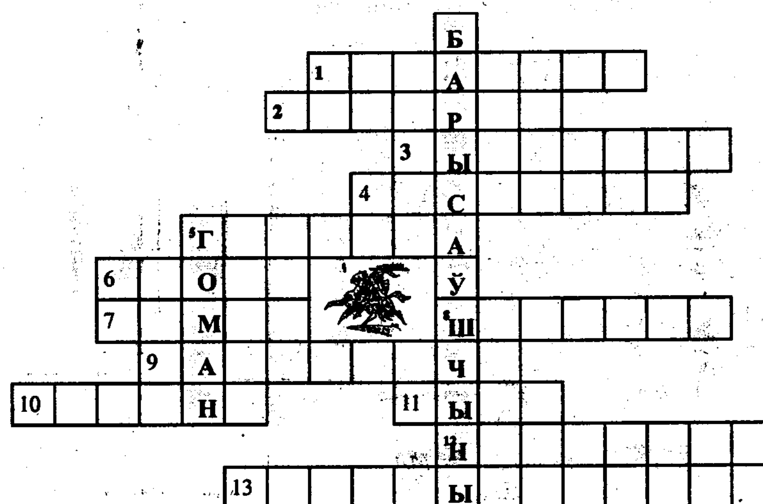
Мал. Л.Гадуна

Крыжаванка

Крыжаванка складзена па матэрыялах гэтага нумара.

Па гарызанталі: 1 - Назва адной з барысаўскіх газет; 2 - конна-спартыўны клуб; 3 - вёска на Барысаўшчыне; 4 - вёска на Барысаўшчыне; 5 - цэнтр сельсавета; 6 - вёска на Барысаўшчыне; 7 - вёска на Барысаўшчыне; 8 - пісьменнік, які нарадзіўся на Барысаўшчыне; 9 - вёска на Барысаўшчыне; 10 - вёска на Барысаўшчыне каля возера; 11 -мастак; 12 - вёска на Барысаўшчыне; 13 - вуліца ў Барысаве.

Адказы на крыжаванку, што змешчана ў «ГБ» № 2(6): 2 - Лютка; 3 - Пядань; 4 - Заводская; 5 - Бярэзіна; 6 - Лядзішчы; 7 - Паштовая; 8 - Парасятнікі; 9 - Жыцькава; 10 - Альхоўка; 11 - Мір.

ГОМАН БАРЫСАЎШЧЫНЫ

Рэгістрацыйны нумар 595

Заснавальнікі:
І.Белы,
У.Буйко,
У.Дубаневіч,
М.Мацельскі,
М.Пучыла.

Рэдактар М.Мацельскі

Юрыдычны адрас рэдакцыі:
г. Барысаў, 1-ы зав. К.Лібкнехта, 1

Наклад 3000 паасобнікаў

Падпісана ў друк 18.30 14.11.1999 г.
Замова №
Друкарня імя 1-га Мая
г. Барысаў, вул. Будаўнікоў, 33